

Kokoyey citaabu jinaa

Citaaboo fahamandiroo

Izirayel kokoyey waatoo kan sintin Samiyel citaabu hinkantoo ra, nga cindoo bara Kokoyey citaabu jinaa woo ra. Cee jinaa, kokoyey citaabu jinaa nda hinkantoo kul man'ti kala citaabu folloku. Citaaboo woo hantumkaa mana bayrandi.

Hayaa kan ir ga dii a citaaboo woo ra ti takaa kan nda Sulaymaana goro kokoytaraa ra nga baaba dogoo ra, nda Dawda buuyanoo, nda kokoyoo Sulaymaana goyey, nda gandaa kan ga fay ihinka, nda ngi kokoyey fillaa.

*Irkoy ga albarka dan kokoy ra kan nga hunbu-
raa goo binoo ra. Amma kokoy kan na duma bere
Irkoy se ka koy koy tanayan gana, nga gandaa ga
halaci nga teegoy futey maaganda.*

*Gandaa jere faa kan ti Izirayel laamaa, nga
kokoyey mana hanga Irkoy. Gandaa jere faa
kan ti Žuda laamaa, nga kokoy boobo dira Irkoy
ašariyaa fondaa ra.*

*Irkoy annabey, sanda Ilyasu nda Alyasu ga
gaabandi ka borey lakkaley zumandi i masi hun
Irkoy bande ka koy tooru gana.*

*Annabey wey bayrandi kan ka Irkoy fondaa
gana mma kate gomni ga. Ka wanji ka Irkoy gana
mma kate torro.*

Adoniya baa nga ma tee kokoy

¹ Kokoyoo Dawda žen, a duu jiiri boobo. I ga gumtaafeyan k'a gum, woo kul, hargu si hun a

ga. ² Nga tamey nee a se: «Ir koyoo, naŋ ir ma hondiyaw kaŋ si aru bay ceeci ma ne, ir kokoyoo, a ma goro ni jere ka ni saajaw. Nda a ga kani ni gandoo ra, hargoo ga hun ir koyoo, ir kokoyoo ga.» ³ I koy yaara Izirayel gandaa kul ra ka hondiyaw kaŋ ga hanse ka boori ceeci. I duu Šunem boro hondiyaw, maapoo ti Abiŋag. I kate nda a kokoyoo do. ⁴ Hondiyaa woo ga hanse ka boori. A kaa ka goro kokoyoo jere, k'a saajaw. Amma kokoyoo mana marga nda a.

⁵ Waatoo woo, iz'aroo kaŋ Dawda duu a nga wandoo Hagit ga, kaŋ maapoo ti Adoniya tun ka nga boŋ daŋ hayey jine. A nee: «Agay no ma tee kokoy!» A na bari torkayaŋ ceeci, nda bari zurandikaw, nda aru woyguu (50) kaŋ ga zuru a jine. ⁶ Za Adoniya huru aduŋna ra, baaboo mana bay ka futu a ga wala ka nee a se: «Macin se n'na woo tee?» A goo nda kunturu kaŋ ga hanse ka hennay sanda nga armaa Absalom kaŋ dumaa ga a hayandi. ⁷ A koy ŋelan ka waafaku nda Seruya* iz'aroo Žowab nda sargari juwalkaa Abiyatar. I hanga Adoniya k'a faaba. ⁸ Amma sargari juwalkaa Sadok, nda Yehoyada iz'aroo Benaya, nda annabi Natan, nda Šimeyi, nda Reyi, nda Dawda wongaarey sii Adoniya bande.

⁹ Han foo Adoniya na alman buunayaŋ, nda alman beeriyaŋ, nda adabba beeri naasayaŋ koosu Zohelet tondi hondoo jere kaŋ goo En-Rogel jere. Nga armye kaŋ ti kokoyoo iz'arey, a n'i kul hoyandi nda Žuda borey kanyaŋ ti kokoyoo tamey. ¹⁰ Amma annabi Natan, nda

* **1:7** 1.7 Samiyel 1na 26.6.

Benaya, nda wongaarey, nda nga armaa Sulaymaana, a mana yadda ka borey wey cee.

Natanj nda Batšeba kay Sulaymaana se

¹¹ Kaŋ woo teendi, Natanj nee Sulaymaana naa Batšeba se: «Mana maa kaŋ Hagit iz'aroo Adoniya tee kokoy, ka gar ir koyoo Dawda mana haya kul bay woo se? ¹² Sohõ kaa, ay ga ni hoyray nda šenni foo kaŋ ga kate ni hundoo ma hallasi, ni iz'aroo Sulaymaana hundoo ma hallasi. ¹³ Koy kokoyoo Dawda do, ma nee a se: «He ay koyoo, ay kokoyoo, man'ti ni no ka žee ni koŋŋaa se ka nee kaŋ nga iz'aroo Sulaymaana ga tee kokoy ni dumaa ga, nga no ma huru kokoytaraa ra ni dogoo ra? Adiši, macin se Adoniya kaa ka goro kokoytaraa ra?» ¹⁴ Waati kaŋ n'goo ma šelaŋ kokoyoo se, agay hunday ga kaa ka tonton ni šennoo ga.»

¹⁵ Woo ga, Batšeba koy kokoyoo do hugoo kunehere ra. Waatoo woo kokoyoo hanse ka žen. Šunem boro woysogo kaŋ ti Abišag, nga no ma kokoyoo saajaw. ¹⁶ Batšeba sonbu ka gunguma kokoyoo se. Kokoyoo nee a se: «Macin no n'ga baa?» ¹⁷ A nee: «Ay koyoo, ni hunday ka žee Abadantaa, ni Koyoo maanoo ga ni koŋŋaa se ka nee: «Ni iz'aroo Sulaymaana ga tee kokoy ay dumaa ga, nga no ma huru kokoytaraa ra ay dogoo ra.» ¹⁸ Amma nga ne, sohõ Adoniya ka tee kokoy, ka gar ni, ay koyoo, ay kokoyoo si haya bay a se. ¹⁹ A na haw yaaru boobo, nda adabba beeri naasa boobo, nda alman buuna boobo koosu. A na kokoyoo iz'arey kul hoyandi, nda sargari juwalkaa Abiyatar, wongu-izey jineboraa

Žowab, amma a mana ni tamoo Sulaymaana cee. ²⁰ Ka gar, ay koyoo, ay kokoyoo, ni ga Izirayel kul moyey goo, hala ma bora har i se kaŋ ga fuulaa zaa ay koyoo, ay kokoyoo dumaa ga. ²¹ Nda man'ti woo, han kaŋ ay koyoo, ay kokoyoo koy nga hayragey gar alaaharaa, waatoo din i ga agay nda ay iz'aroo Sulaymaana tee goy futu teekaw.»

²² Batšeba mma goo ma šelaŋ kokoyoo bande kaŋ annabi Natan huru kate. ²³ I nee kokoyoo se: «Nga ne, annabi Natan kaa.» Annabi Natan huru kokoyoo do, a na nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma kokoyoo se. ²⁴ A nee: «He ay koyoo, ay kokoyoo, ni no ka nee Adoniya se kaŋ a ga tee kokoy ni dumaa ga, kaŋ nga no ma goro ni dogoo ra wala? ²⁵ Zama hõ a zunbu ka koy ka haw yaaru boobo, nda adabba beeri naasa boobo, nda alman buuna boobo koosu. A na kokoyoo iz'arey kul hoyandi, nda wongu-izey jineborey, nda sargari juwalkaa Abiyatar. Nga ne, i ga ŋaa ka haŋ a jine k'a saabu ka cebe a se kaŋ ngi goo a bande. ²⁶ Amma agay kaŋ ti ni tamoo, a man'ay cee, a mana sargari juwalkaa Sadok cee, a mana Yehoyada iz'aroo Benaya cee, a mana ni tamoo Sulaymaana mo cee. ²⁷ Ay koyoo, ay kokoyoo da ka woo kayandi wala? Macin se bora kaŋ ga goro kokoytaraa ra ni dumaa ga, man'a har ir se, ir kaŋ ti ni tamey?»

Dawda bayrandi kaŋ Sulaymaana no ma huru nga dogoo ra

²⁸ Kokoyoo Dawda na annabi Natan zaabi ka nee: «Wa Batšeba cee kate ya ne.» I n'a cee, a huru ka kay kokoyoo jine. ²⁹ Kokoyoo žee ka

nee: «Ay ga žee nda Abadantaa kaŋ ga huna maapoo, nga no k'ay kaa almasiibawey kul ra. ³⁰ Takaa kaŋ nda ay žee ma ne Abadantaa, Izirayel Koyoo maapoo ga ka nee: «Šikka sii ni iz'aroo Sulaymaana no ma kaa ka tee kokoy ay dumaa ga, nga no ma huru kokoytaraa ra ay dogoo ra,» woo, ay g'a tee hō.» ³¹ Batšeba hanse ka gunguma kokoyoo jine ka nee: «He ay koyoo, ay kokoyoo Dawda, ma huna abada!»

³² Woo banda ga, kokoyoo Dawda nee: «Wa sargari juwalkaa Sadok cee kate a ma kaa, nda annabi Natan, nda Yehoyada iz'aroo Benaya.» I n'i cee, i huru kate kokoyoo do. ³³ Kokoyoo nee i se: «War ma agay, war koyoo tamey zaa war bande k'ay iz'aroo Sulaymaana kaarandi agay hunday lanbaana woyoo ga k'a ka koy hala Gihon hari hundogoo do. ³⁴ Nda war too no din, sargari juwalkaa Sadok nda annabi Natan ma jii doori boŋoo ga k'a tee kokoy Izirayel se. War ma hilli hēenandi ka nee: «Kokoyoo Sulaymaana kaboo ma gay a ra!» ³⁵ Woo banda ga, war ma hanga a bande ka žigi ka koy no din k'a hurandi, war m'a gorandi ay kokoy gorodogoo ra. Nga no ma tee kokoy ay dumaa ga, zama nga no ay g'a gorandi a ma tee Izirayel nda Žuda gandawey se boŋkoyni.» ³⁶ Yehoyada iz'aroo Benaya nee kokoyoo se: «Amin!» A nee: «Ay koyoo, ay kokoyoo Koyoo kaŋ ti Abadantaa, ma yadda ni šennoo ga! ³⁷ Takaa kaŋ nda Abadantaa cindi ay koyoo, ay kokoyoo bande, a ma cindi Sulaymaana mo bande taka follokaa. A ma Sulaymaana kokoytaraa jer ka bisa ay koyoo, ay

kokoyoo Dawda wanoo.»

*Sulaymaana yonandi ka tee kokoy
(Taarikey 1na 29.21–25)*

³⁸ Sargari juwalkaa Sadok, nda annabi Natan, nda Yehoyada iz'aroo Benaya, nda Keret borey, nda Pelet borey ka Sulaymaana žigandi kokoyoo Dawda lanbaana woyoo boŋ, k'a ka doo ka koy Gihon hari hundogoo do. ³⁹ Sargari juwalkaa Sadok na hilloo kaŋ ra jiyoo goo zaa Irkoy hukcumoo ra. A na Sulaymaana yon. Woo banda ga, i na hilli hēenandi, jamaa kul nee: «Sulaymaana kaboo ma gay a ra!» ⁴⁰ Jamaa kul hanga a bande ka žigi, i ga laati kar, i ga hanse ka jaali, ngi kaati beeroo na laboo jijirandi.

Sulaymaana yaafa Adoniya se

⁴¹ Adoniya nda borey kul kaŋ kaa hoyandidogoo ra maa kaatoo, woo gar i ŋaa ka ben. Waatoo kaŋ Žowab maa hilloo jindoo, a nee: «Macin ti kaati beeroo woo koyraa ra?»

⁴² A goo ma šelan da kaŋ nga ne, sargari juwalkaa Abiyatar iz'aroo Žonatan ne ka kaa. Adoniya nee: «Kaa, zama boro henna ti ni, šikka sii kaŋ alhabar henna no ni kate a.»

⁴³ Žonatan na Adoniya zaabi ka nee a se: «Kalaa! Man'ti alhabar henna no ay kate de! Ir koyoo, ir kokoyoo Dawda ka Sulaymaana tee kokoy

⁴⁴ ka sargari juwalkaa Sadok, nda annabi Natan, nda Yehoyada iz'aroo Benaya, nda Keret borey, nda Pelet borey sanba a bande. I na Sulaymaana kaarandi kokoyoo lanbaana woyoo boŋ.

⁴⁵ Sargari juwalkaa Sadok nda annabi Natan

n'a yon a ma tee kokoy Gihonj hari hundogoo do. Waatoo kanj i hun no din, koyraa kul jaali cere ra, woo ti kaati beeroo kanj war maar'a. ⁴⁶ De mo Sulaymaana huru fuulaa ra ka ben. ⁴⁷ Kokoyoo tamey mo huru kate k'ir koyoo, ir kokoyoo Dawda foo, i nee a se: <Yala ni Koyoo ma Sulaymaana noo maa ka bisa ni, a ma nga kokoytaraa jer ka bisa ni wanoo!> Kokoyoo sujudu nga kanidogoo ra, ⁴⁸ a nee: <Albarka ma bara Abadantaa, Izirayel Koyoo se kanj na boro gorandi ay kokoy gorodogoo ra, ka nanj ay moyey ma dii woo hõ.> »

⁴⁹ Kanj Adoniya nda hoyandikey kanj goo a bande maa woo, i kul hunbur, i tun, boro foo kul koy nga fondaa ra. ⁵⁰ Adoniya hunbur Sulaymaana, a tun ka koy sargari tonadogoo hilley dii†. ⁵¹ Boroyan n'a deede Sulaymaana se ka nee: «Adoniya hunbur ni, ir kokoyoo hala nongu kanj ra a koy sargari tonadogoo hilley dii, a nee kanj ni, ir kokoyoo ma žee nga se hõ kanj n'si ni tamoo wii nda takuba.» ⁵² Sulaymaana nee: «Nda a na nga bonj tee laadirante, ba nga bonj hinbiroo ize foo si kanj ganda, haya kul si duu a, amma nda a na goy futu tee, a ga buu.»

⁵³ Woo banda ga, kokoyoo Sulaymaana na boroyan sanba i m'a zumandi sargari tonadogoo ga. Adoniya kaa ka gunguma kokoyoo Sulaymaana jine. Sulaymaana nee a se: «Koy ni hine ni hugoo do.»

† **1:50** 1.50 Ka sargari tonadogoo hilley dii: woo ga cebe kanj boraa nka nga bonj talfi Irkoy ga hala nga hundoo ma hallasi.

2

Kokoyoo Dawda yaamar kokorantey nda nga buuroo (*Taarikey 1na 29.26-27*)

¹ Waatoo kan Dawda man buuyan, a na nga šenni kokorantey har Sulaymaana se, a nee: ² «Ne nda kayna, ay ga fondaa zaa kan aduppa boro foo kul g'a zaa han foo. Ma albarka dan ni bon ra, ma tee aru. ³ Ma laadir Abadantaa, ni Koyoo here ka nga fondawey gana, ka nga hantumey, nda nga yaamarey, nda nga šenney, nda nga seedetarawey dii kan nda a n'i har takaa kan nda i hantumandi Musa ašariyaa citaaboo ra, woo ra haya kul kan n'g'a tee, nongu kul kan ra n'koy, i kul ga tee ihenna, ⁴ hala allaahidoo kan Abadantaa n'a zaa ya ne, a m'a too. A nka allaahidu zaa ya ne ka nee: <Nda ni izey ga lakkal dan ngi dira takaa se, nda i ga dira nda cimi ay jine nda ngi binoo kul nda ngi hundoo kul, woo ra n'si jan ni izey ra boro kan ga goro Izirayel kokoy gorodogoo ra.> ⁵ Woo banda ga mo, n'ga hayaa bay kan Seruya iz'aroo Žowab n'a tee ya ne, nda hayaa kan a n'a tee Izirayel wongu-izey jineboro hinkaa se kan ti Ner iz'aroo Abner nda Yeter iz'aroo Amasa. A n'i wii ka ngi kurey doori ganda, ni mma nee kan wongu ra i goo, ka gar haya kul sii ir nda borey game kala alaafiya. A na kuroo din dan nga gamahawoo kan goo centoo ga nda taamey kan goo cewey ra ga, woo ga cebe kan nga ti bone teekaa. ⁶ Woo se, ma goy nda lakkal, masi nan nga hinbirey ma kaaray ka zunbu alaaharaa nda alaafiya, nda man'a

wii. ⁷ Amma borohennataray tee Galad boraa Barzilay iz'arey se, borey kaŋ ga ŋaa ni bande, i ma bara i ra, zama waatoo kaŋ ay zuru ni beeroo Absalom se, i cindi ay bande k'ay faaba. ⁸ Gera iz'aroo Šimeyi kaŋ ti Benžamenj boro kaŋ hun Bahurim goo ni bande, a n'ay danga dangayan laala hanoo kaŋ ay ga koy Mahanayim. Amma waatoo kaŋ a koy ay kubay Žurdenj isaa here, ay žee a se Abadantaa maapoo ga ka nee kaŋ ay s'a wii nda takuba. ⁹ Amma sohõ, mas'a dii sanda boro kaŋ mana taali tee. Lakkalkoyni ti ni, n'ga hayaa bay kaŋ n'ga hima k'a tee a se. Ba kaŋ se hinbirey kaaray, ma kuroo mun k'a zumandi alaaharaa.»

¹⁰ Dawda koy nga hayragey gar alaaharaa, i n'a sutura nga koyraa ra kaŋ se i ga nee Dawda koyraa. ¹¹ Dawda na jiiri woytaaci (40) tee a ga tee kokoy Izirayel se. A na jiiri iyee tee a ga goro Hebronj ka laama, a na jiiri waranza cindi hinza (33) tee a ga goro Žerizalem ka laama.

*Sulaymaana huru fuulaa ra, a na Adoniya wii
(Taarikey 1na 29.28)*

¹² Sulaymaana goro nga baaba Dawda kokoy gorodogoo ra. Nga kokoytaraa hanse ka tabati.

¹³ Han foo Hagit iz'aroo kaŋ ti Adoniya koy Sulaymaana ŋaa Batšeba do. Batšeba nee a se: «Baani?» Adoniya nee: «Baani de.» ¹⁴ A nee: «Šenni foo bara ay do kaŋ ay ga baa y'a har ma ne.» Batšeba nee: «Šelanj.» ¹⁵ Adoniya nee: «Ni hunday ga bay kaŋ agay no ma hima ka kokoytaraa zaa, Izirayel kul moyey sii kala ay ga ya tee kokoy. Amma kokoytaraa bere, a nondi

ay kaynoo Sulaymaana se, zama Abadantaa do a hun a ma duu a. ¹⁶ Aywa sohō, haya folloku no ay g'a wiri ni ga, mas'a wanji ya ne!» Batšeba nee a se: «A har.» ¹⁷ Adoniya nee: «Ay g'a wiri ni ga, ma nee kokoyoo Sulaymaana se kaŋ a ma Šunem woyoo Abišag noo ya ne, y'a tee ay wandoo, zama nda n'na haya wiri kokoyoo ga, a si wanji ma ne.» ¹⁸ Batšeba nee: «Ay maa, agay hunday ga koy ni šennoo har kokoyoo se.»

¹⁹ Batšeba koy kokoyoo Sulaymaana do ka nee kaŋ nga ga Adoniya šennoo har a se, kokoyoo tun k'a kubay ka gunguma a se jina a goro nga kokoy gorodogoo ra. A daŋ i ma gorohaya gorandi nga paa Batšeba se. Naŋoo goro a ga kokoyoo kabe hennaa here ²⁰ ka nee: «Haya kaccu foo goo ay do kaŋ ay g'a wiri ni ga, masi wanji ya ne.» Kokoyoo nee: «Ay paa, a har, ay si wanji ma ne.» ²¹ Batšeba nee: «Naŋ Šunem woyoo Abišag ma nondi ni beeroo Adoniya se a m'a tee nga wandoo.» ²² Kokoyoo Sulaymaana na nga paa zaabi ka nee: «Macin se n'ga Šunem woyoo Abišag wiri Adoniya se? Adiši nda woo no, kokoytaraa hunday wiri a se, zama haya kul kaŋ no, ay beeroo no. Kokoytaraa wiri nga, nda sargari juwalkaa Abiyatar, nda Seruya iz'aroo Žowab se.»

²³ Woo banda ga, kokoyoo Sulaymaana žee nda Abadantaa maŋoo ka nee: «Irkoy ma goy goy ay ga, hayaa kaŋ Adoniya n'a wiri, nda ay mana nga zaaboo tee nga buuyanoo. ²⁴ Sohō ay ga žee nda Abadantaa kaŋ ga huna maŋoo kaŋ n'ay tabatandi k'ay gorandi ay baaba Dawda

kokoy gorodogoo ra ka kokoytaraa allaahidoo zaa ya ne agay nda ay hayroo, Adoniya ga buu hõ.» ²⁵ Kokoyoo Sulaymaana na Yehoyada iz'aroo Benaya sanba a ma koy a wii. Takaa woo nda Adoniya buu.

Sulaymaana na Abiyatar gaaray k'a kaa Žerizalem

²⁶ Woo banda ga, kokoyoo nee sargari juwalkaa Abiyatar se: «Koy Anatot ni faaroo ra, ni mma hima ka wiiyandi, amma ay si ni wii hõ, zama n'n'ir Koyoo, Abadantaa sundukoo zaa ka dira ay baaba Dawda jine, zama mo farawoo kul kañ duu ay baaba, ni mo duu a ra.» ²⁷ Takaa woo nda Sulaymaana na Abiyatar kaa Abadantaa sargari juwalkawtaraa ra, woo ti hayaa kañ Abadantaa n'a har Eli hugoo ga Silo.*

Sulaymaana na Žowab wii

²⁸ Waatoo kañ Žowab maa hayaa kañ duu Adoniya nda Abiyatar, a zuru ka koy Abadantaa huklumoo ra ka sargari tonadogoo hilley dii†, zama Adoniya bande a goo, a mana hanga Absalom bande. ²⁹ Boroyañ koy nee kokoyoo se kañ Žowab zuru ka koy sargari tonadogoo jere Abadantaa huklumoo ra. Sulaymaana na Yehoyada iz'aroo Benaya sanba ka nee a se: «Koy a wii.»

³⁰ Benaya koy Abadantaa huklumoo ra ka nee Žowab se: «Kokoyoo nee kañ ma hun ne.» Žowab nee: «Abada, kala nda ay buu ne.» Woo

* **2:27** 2.27 Samiyel 1na 2.30-36. † **2:28** 2.28 Zamnaa 1.50.

kaŋ Žowab n'a har, Benaya koy a har kokoyoo se. ³¹ Kokoyoo nee Benaya se: «Woo kaŋ a n'a har, koy a tee. Koy a wii, m'a fiji. Nda woo teendi, borey kaŋ Žowab n'i wii yaada, ngi kuroo alhakoo si hanga agay nda ay baaba hugoo borey bande. ³² Borey kaŋ a n'i wii, Abadantaa ga ngi kuroo alhakoo kaa a ra, zama a na aru hinka wii kaŋ tee boro šerrante nda a, i tee boro henna nda a. Boro hinkaa man'ti kala Ner iz'aroo Abner, Izirayel wongu-izey jineboraa nda Yeter iz'aroo Amasa, Žuda wongu-izey jineboraa, a na takuba k'i wii bila nda ay baaba Dawda ma bay. ³³ Borey kuroo alhakoo ga hanga Žowab nda nga hayroo bande waati kul. Abadantaa alaafiyaa ga hanga Dawda nda nga hayroo, nda nga hugoo borey, nda nga kokoytaraa bande waati kul.» ³⁴ Yehoyada iz'aroo Benaya žigi ka koy Žowab kar k'a wii. I koy a fiji nga hugoo ra saajoo ra. ³⁵ Kokoyoo na Yehoyada iz'aroo Benaya dan Žowab dogoo ra wongu-izey jineborotaraa ra, a na sargari juwalkaa Sadok dan Abiyatar dogoo ra.

Sulaymaana na Šimeyi wii

³⁶ Woo banda ga, kokoyoo na boro donto a ma koy Šimeyi cee kate. A nee Šimeyi se: «Hugu cin ni boŋ se Žerizalem, ma goro a ra, masi koy ne wala ne. ³⁷ Han kul kaŋ ni fatta ka Sedoron gooroo deŋ, ma bay kaŋ šikka sii a ra kaŋ n'ga buu, ni kuroo alhakoo goo ni ga.» ³⁸ Šimeyi nee kokoyoo se: «A boori. Hayaa kaŋ ay koyoo, ay

kokoyoo n'a har, ni tamoo g'a tee.» Šimeyi goro Žerizalem ka waati kuku tee.

³⁹ Amma jiiri hinza benantaa ga, Šimeyi tam hinka zuru ka koy Maaka iz'aroo Akiš do kaŋ ti Gat koyraa kokoyoo. Boroyaŋ koy a har Šimeyi se, i nee: «Ni tamey goo Gat.» ⁴⁰ Šimeyi tun, a na nga farkaa soolu, a koy Akiš do Gat. A na nga tamey ceeci, a dii ey, a kate nda ey ka hun Gat.

⁴¹ Boroyaŋ koy nee Sulaymaana se kaŋ Šimeyi hun Žerizalem, a koy Gat, a willi kate. ⁴² Woo ga, Kokoyoo na Šimeyi cee ka nee a se: «Ya na ni žeendi Abadantaa maapoo ga, ya na kašeta ni ga kaŋ han kaŋ ni fatta ka koy ne wala ne ma bay kaŋ šikka sii n'ga buu? Ni hunday ka nee kaŋ a boori, ni maa. ⁴³ Macin se hayaa kaŋ ni žee a ga nda Abadantaa maapoo, man'a too? Macin se yaamaroo kaŋ nda ay na ni yaamar, man'a dii?»

⁴⁴ Kokoyoo nee koyne Šimeyi se: «Goy futaa kul kaŋ n'n'a tee ay baaba Dawda se, n'g'a kul bay, a kul goo ni binoo ra. Aywa, haya futaa kaŋ n'n'a tee, Abadantaa ga nga alhakoo zumandi ni boŋ.

⁴⁵ Amma a ga albarka daŋ kokoyoo Sulaymaana ra, Dawda kokoytaraa ga tabati Abadantaa jine hala abada.»

⁴⁶ Kokoyoo na Yehoyada iz'aroo Benaya yaamar a ma fatta ka koy Šimeyi kar k'a wii, a n'a tee. Takaa woo nda kokoytaraa hanse ka tabati Sulaymaana kaboo ra.

3

Sulaymaana hiiŋi Firawuuna ize woyoo

¹ Kokoyoo Sulaymaana hijji Firawuuna Misira kokoyoo ize woyoo, a tee Firawuuna se nzura. A n'a ka koy Dawda koyraa ra hala nga ga nga boŋ hugoo cin ka ben, nda Abadantaa hugoo, nda cetaa kaŋ ga Žerizalem kuubi k'a bere.

² Alwaatoo din borey si sargari kaa kala tooru ganadogey ra, zama hugu mana cinandi Abadantaa maapoo ga jina. ³ Sulaymaana na nga bajoo cebe Abadantaa se ka dira ka sawa nda šenney kaŋ Dawda n'i har a se. Amma woo kul, nga mo ga sargariyaŋ kaa, ka dugu dullandi tooru ganadogey ra.

Sulaymaana na lakkal wiri Irkoy ga kaŋ nda nga ga laama

(Taarikey 2to 1.2–13)

⁴ Han foo kokoyoo Sulaymaana koy Gabawoŋ koyraa ka sargari kaa, no din sargari kaadogoo ka bisa sargari kaadogey kul. Sulaymaana na adabba boŋ zenber foo (1.000) kaa sargari kukurante no din sargari tonadogoo ga. ⁵ Gabawoŋ din ra, Abadantaa na nga boŋ cebe Sulaymaana se cijin here handiri ra. Irkoy nee: «Hayaa wiri ay ga kaŋ n'baa, ay g'a noo ma ne.» ⁶ Sulaymaana nee: «Ni ka borohennataray beeri tee ni tamoo Dawda se kaŋ ti ay baaba, zama a dira ni jine nda laadirtaray, nda šerretaray, nda bine henna. N'na borohennataraa woo tee a se k'a noo iz'aru kaŋ ga goro nga kokoy gorodogoo ra sanda woo kaŋ ne ka tee hō. ⁷ Sohō, Abadantaa, ay Koyoo, ni no ka agay, ni tamoo gorandi ay baaba Dawda dogoo ra, ka gar ay man'ti baffoo kala zanka kaccu, ay si haya

kul bay. ⁸ Ni tamoo goo ni jamaa game kaŋ n'n'i suuba, jama boobo kaŋ si hin ka kabandi, ngi hinnaa si hin ka bayrandi ngi booboyanoo se. ⁹ Woo ga, lakkal noo ni tamoo se, hala a ma ni jamaa juwal ka boori, ka ihenna nda ilaala kaa cere ra. Nda man'ti woo, may no ma hin ka ni borey laama, jama beeroo woo?»

¹⁰ Hayaa kaŋ Sulaymaana n'a wiri kan Abadantaa se. ¹¹ Woo ga, Irkoy nee a se: «Haya kaŋ se woo no n'n'a wiri, mana aloomur ceeci, wala alman, wala ni iberey ma buu, amma lakkal no ni ceeci, hala ma duu ka juwal nda šerretaray, ¹² nga ne, woo kaŋ n'n'a wiri, ay g'a tee. Ay ga ni tee boro kaŋ goo nda bayray, ay ga ni noo lakkal kaŋ ay mana bay ka nga cinaa noo boro se, ay si yee ka nga cine noo boro kul se koyne ni banda ga. ¹³ Ka tonton, woo kaŋ man'a wiri ay ga, ay g'a noo ma ne. Ay ga ni noo alman nda darža, takaa kaŋ ra ni alwaatoo kul ra, ni cine, kokoyey ra si tee. ¹⁴ Nda n'n'ay fondawey gana, ka agay hantumey nda ay yaamarey dii sanda takaa kaŋ ni baaba Dawda n'a tee, ay ga ni noo aloomur.»

¹⁵ Woo banda ga, Sulaymaana moyey hay, a bay kaŋ handiri no. A willi Žerizalem, a koy kay Abadantaa amaanaa sundukoo jine. A na sargari kukuranteyan, nda alaafiya teendi sargariyan kaa. Woo banda ga, a na hoyandi beeri tee nga tamey kul se.

Sulaymaana na ciiti dunbu nda lakkal

¹⁶ Han foo woykuuru hinka koy kokoyoo Sulaymaana do, i kay a jine. ¹⁷ Woyey affoo nee:

«Hinžee ya ne ay koyoo, agay nda woyoo woo kul sii kala hugu follokaa ra. Ay duu ay boŋ jeroo ga hugoo ra. ¹⁸ Kaŋ ay duu ay boŋ, jirbi hinzantoo hane, woyoo woo mo duu nga boŋ. Ir boro hinkaa bara hugoo ra, boro tana sii hugoo ra kaŋ man'ti ir boro hinkaa hinne. ¹⁹ Woyoo woo iz'aroo buu, zama cijinoo jirboo ra a kani nga zankaa ga. ²⁰ A hanna ka tun cijinoo gamoo ra k'ay iz'aroo zaa ay jeroo ga ka koy a kanandi nga gandoo ra, a gar agay ni koŋŋaa ga jirbi, a na nga iz'aroo kaŋ buu kanandi ay gandey ra. ²¹ Subbaahoo ra, ay tun ka nee kaŋ ay g'ay iz'aroo naanandi, nga ne, a buu, ay n'a laasaabu, man'ti iz'aroo no kaŋ ay n'a hay.»

²² Woy faa nee: «Kalaa, ay iz'aroo no ma huna, ni wanoo ka buu.» Woy jinaa nee: «Kalaa, ni iz'aroo no ka buu, ay wanoo no ma huna.» I cindi i ga cere kakaw kokoyoo jine.

²³ Kokoyoo nee: «Woo nee: <Ay iz'aroo ti woo kaŋ ga huna, ni iz'aroo ti woo kaŋ buu.> Woo mo nee: <Kalaa, ni iz'aroo ka buu, ay iz'aroo no ma huna.> » ²⁴ Kokoyoo nee: «Wa kate ya ne takuba.» I kate kokoyoo se takuba. ²⁵ Kokoyoo nee: «Wa zanka hunantaa fay ihinka, war ma affoo noo jere foo, war jere faa noo affaa se.»

²⁶ Woyoo kaŋ ti izoo kaŋ ga huna jaa, tamalla nga iz'aroo se, a nee: «Alha-naŋ ay koyoo, w'a noo zankaa kaŋ ga huna, war mas'a wii kul.» Amma woy faa nee: «W'a zamna ihinka, ya si duu a, a masi duu a!» ²⁷ Woo ga, kokoyoo nee: «Wa zanka hunantaa noo woy jinaa se, war mas'a wii. Nga ti jaŋoo.»

²⁸ Izirayel kul maa ciitoo kaŋ kokoyoo n'a dunbu, i hunbur kokoyoo, zama i dii kaŋ Irkoy lakkaloo nda a ga ciiti.

4

Izirayel gandaa jineborey

¹ Kokoyoo Sulaymaana ti Izirayel kul se kokoy. ² Nga boŋkoyney kaŋ goo a cire maapey ne: Sadok iz'aroo Azarya kaŋ ti sargari juwalkaa, ³ nda Šiša iz'arey Elihoref nda Ahiya, i man'ti kala hantumkawayan, nda Ahilud iz'aroo Žozafat, nga bara kaddaasey gande. ⁴ Yehoyada iz'aroo Benaya ti wongu-izey jineboraa. Sadok nda Abiyatar ti sargari juwalkawayan. ⁵ Natan iz'aroo Azarya man'ti kala gofornerey jineboraa. Natan iz'aroo Zabud man'ti kala sargari juwalkaw, kokoyoo cere no. ⁶ Ahišar ti kokoyoo hugoo goykey jineboraa. Abda iz'aroo Adoniram ti waazibi goyey jineboraa.

⁷ Goforner woy cindi hinka (12) no Sulaymaana n'i gorandi Izirayel boŋ. Ngi no ma alman taa jamaa ga kokoyoo ŋaahayaa nda nga boro kul kaŋ goo nga hugoo ra ŋaahayaa se. Ngi affoo kul ga huga nda a handu foo jiiroo ra.

⁸ Maapey ne: Hur iz'aroo no ma Efrayim tondi hondey juwal. ⁹ Deker iz'aroo no ma Makas, nda Šalbim, nda Bet-Šemeš, nda Elon, nda Bet-Hanan juwal. ¹⁰ Hesed iz'aroo si goro kala Arubot koyraa ra ka Soko koyraa nda Hefer gandaa kul laama. ¹¹ Abinadab iz'aroo no ma Dor hondey laamaa kul juwal. Sulaymaana ize woyoo Tafat ti nga wandoo. ¹² Ahilud iz'aroo

Baana no ma Tanak laamaa, nda Megido laamaa, nda Bet-Šeyan kul laamaa kaŋ goo Sartan jere, Žizireyel se ganda juwal, za Bet-Šeyan hala Abel-Mehola hala Yokmeyam se jine. ¹³ Geber iz'aroo si goro kala Ramot koyraa ra kaŋ goo Galad gandraa ra. A ga Manase iz'aroo Yahir koyra buunabuunawey kaŋ goo Galad nda Argob nongey kaŋ goo Bašan laama, maanaa koyra beeri woydu (60) kaŋ goo nda cete, koyrawey miŋey hawandi nda alhan guuru warga. ¹⁴ Ido iz'aroo Ahinadab no ma Mahanayim juwal. ¹⁵ Ahimas no ma Neftali juwal. Nga mo na Sulaymaana ize woy hiiŋi kaŋ maapoo ti Basemat. ¹⁶ Hušay iz'aroo Baana no ma Ašer nda Beyalot juwal. ¹⁷ Paruwa iz'aroo Žozafat no ma Isakar juwal. ¹⁸ Ela iz'aroo Šimeyi no ma Benžameŋ juwal. ¹⁹ Uri iz'aroo Geber no ma Galad gandraa juwal kaŋ bay ka tee Amor borey kokoyoo Sihoŋ nda Og, Bašan kokoyoo wane. Boŋkoyni folloku no ma gandraa din juwal.

²⁰ Alwaatoo woo, Žuda borey nda Izirayel borey ga boobo ni mma nee teekoo miŋoo labutaasoo ga. I ga ŋaa, i ga haŋ ka wasa, i ga maakaani.

5

Sulaymaana kokoytaraa beeriyanoo

¹ Sulaymaana hinoo goo laamawey kul ga, k'a dii za isaa* ga hala Filisti borey gandraa ra ka koy

* **5:1** 5.1 Isaa no kaŋ se i ga nee Efrat.

hala Misira hirroo ga, i kul ga alkaasi bana a se. Sulaymaana aloomuroo kul ra i cindi a cire.

² Zaari kul Sulaymaana hunaa man'ti kala farin hamni ton yagga nda farin ton woy cindi yaaha (18), ³ nda haw naasa woy (10), nda haw kurante waranka (20), nda alman buuna boŋ zangu (100) kaŋ sii hamey cindey ra: hi-
rayaŋ, nda jeeriyay, nda cofoowayaŋ nda ciraw
naasayaŋ.

⁴ Gandaa kul kaŋ goo isaa† se ne da here, k'a dii za Tifsa ka koy hala Gaza, Sulaymaana hinoo goo nongey din kul kokoyey boŋ, alaafiya mo goo nga nda gandawey wey game kul kaŋ g'a kuubi k'a bere. ⁵ Sulaymaana waatoo kul ra, Žuda borey nda Izirayel borey kul, k'a dii Dan ka koy hala Ber-Šeba, i kul goo baani nda alaafiya ra, boro foo kul goo nga alaneb faaroo ra wala nga jeejayanoo do.

⁶ Bari kaŋ ga torka cendi hawdoo zenber woytaaci (40.000)‡ bara Sulaymaana se nda barikaarukaw zenber woy cindi hinka (12.000).

⁷ Gofornerey no ma kokoyoo Sulaymaana nda borey kul kaŋ ga goro nga ŋaadogoo ra ŋaahayaa ceci ka kate a i se. Goforner foo kul g'a tee handu foo jiiroo ra. I si naŋ haya kul ma kuma. ⁸ I ga kate orž nda subu torka baryey nda baryey kaŋ ga kaaru ŋaahayaa se, i ga kate a ka koy ŋgi dogey ra ka sawa nda woo kaŋ harandi i se.

Sulaymaana lakkalkoynitaraa

† 5:4 5.4 Sorro 1na. ‡ 5:6 5.6 «zenber woytaaci (40.000)», hantum fooyaŋ ga nee «zenber taaci (4.000)», Taarikey 2to 9.25.

⁹ Irkoy na Sulaymaana noo lakkal nda fahamay kanj ga hanse ka boobo, ni mma nee teekoo minoo labutaasoo. ¹⁰ Sulaymaana lakkaloo bisa waynahunay izey lakkalkoyney kul nda Misira borey lakkaloo kul. ¹¹ A goo nda lakkal ka bisa borey kul, a goo nda lakkal ka bisa ba Etañ, Ezra boraa wanoo. A goo nda lakkal ka bisa Mahol iz'arey kanj ti Hemañ, nda Kalkol, nda Darda. Maapoo huru gandawey kul ra kanj g'a kuubi k'a bere. ¹² A na yaasay zenber hinza (3.000) har, a na bayti zenber foo nda igguu (1.005) fasal. ¹³ A šelanj tuurey ga, k'a dii Libañ sedere tuuroo hala ka koy izopu bundoo kanj ga zay ka hun cete ga. A šelanj adabbawey mo ga, nda cirawey, nda labukoyey, nda hamiisawey ga. ¹⁴ Nga lakkaloo alhabaroo too aduñña gandawey kokoyey kul do, i ga boroyañ sanba ka hun nongoo kul ra ka kaa ka hañajer Sulaymaana lakkal šenney se.

*Sulaymaana na Irkoy hugoo cinaroo soolu
(Taarikey 2to 1.18—2.17)*

¹⁵ Tir koyraa kokoyoo kanj ti Hiram, waatoo kanj a maa kanj Sulaymaana yonandi ka tee kokoy ka huru nga baaba Dawda dogoo ra, a na nga tamey sanba Sulaymaana do, zama waati kul ceretaray bara nga nda Dawda game. ¹⁶ Sulaymaana mo na alhabar tee Hiram se ka nee: ¹⁷ «Ni hunday ga bay kanj wongu hun ay baaba Dawda se nongoo kul here. I cindi wongu ra hala waatoo kanj nga Koyoo, Abadantaa n'i danj cewey cire. Woo maaganda se a mana hin ka hugu cin Abadantaa, nga Koyoo maapoo ga. ¹⁸ Amma sohõ, Abadantaa, ay Koyoo n'ay noo

hunanzamay nongoo kul here. Boro kul s'ay wongu, bone mo sii no. ¹⁹ Sohõ nga ne, ay ga baa ya hugu cin Abadantaa, ay Koyoo maapoo ga takaa kan nda Abadantaa n'a har ay baaba Dawda se ka nee: <Ni iz'aroo kan ay g'a gorandi ni dogoo ra kokoytaraa ra, nga no ma hugu cin ay maapoo ga.> ²⁰ Woo ga, dan i ma Liban gandaa sedere bundu dunbu ya ne. Ay tamey ga koy tonton ni tamey ga. Ay ga ni tamey bana ka sawa nda woo kan n'n'a har, zama n'ga bay kan boro kul sii ir do kan ga wan bundu dunbuyan ka too Sidon borey.»

²¹ Kan Hiram maa Sulaymaana šenney, a hanse ka jaali, a nee: «Albarka ma bara Abadantaa se zaaroo woo ra kan na Dawda noo iz'aru lakkalkoy ni kan ga jamaa boobaa woo juwal.» ²² Hiram na alhabar sanba Sulaymaana do ka nee a se: «Alhabaroo kan n'n'a sanba ay do, ay maar'a. Hayaa kul kan n'n'a wiri, ay g'a tee. Ay ga sedere nda sipres bundu kan ga too sanba ma ne. ²³ Ay tamey ga bundey zaa ka hun Liban ka koy teekoo jaboo ga. I g'i haw cere ga k'i doyandi haroo bon k'i ka koy hala nongoo kan n'n'a har ra. Nda i too no din, i ga bundey feeri k'i kaa cere ga, war g'i zaa ka koy nda ey. Ay binoo dan ka nayan sanba ay hugoo goykey se.»

²⁴ Woo ga, Hiram na Sulaymaana noo sedere bundu nda sipres bundu hinna kan a ga bag'a. ²⁵ Sulaymaana mo na Hiram noo alkama ton zenber iddu (6.000) nda jii kan mana hun kala zaytu musayante ra liitar zenber yaaha (8.000) nga hugoo se, Sulaymaana ga woo tee jiiri kul.

²⁶ Abadantaa na Sulaymaana noo lakkal sanda takaa kaŋ nda a n'a har a se. Alaafiya goo Hiram nda Sulaymaana game. Ngi boro hinkaa na amaana zaa cere se.

²⁷ Kokoyoo Sulaymaana na aruyan zaa Izirayel gandaa kul ra k'i daŋ waazibi goyyaŋ ra. I man'ti kala aru zenber waranza (30.000). ²⁸ Handu kul a ga boro zenber woy (10.000) kaa i ra k'i sanba Libaŋ. Nda i na handu foo tee no din, i ga willi ngi do, a ga boro zenber woy (10.000) tana sanba. Woo ra boro foo kul ga handu foo tee Libaŋ ka willi ka kaa ka handu hinka tee nga hugoo do. Adoniram ti waazibi goykey jineboraa. ²⁹ Sulaymaana goo nda aru zenber woyye (70.000) kaŋ ga jeraw zaa nda aru zenber woyyaaha (80.000) kaŋ ga tondi hoy tondey ra. ³⁰ Lakkalkawyaŋ mo goo no kaŋ ti boro zenber hinza nda zangu hinza (3.300) kaŋ ga jamaa lakkal kaŋ ga goyoo tee. ³¹ Kokoyoo yaamar kaŋ i ma tondi babbeeriyaŋ kaa, tondi hennayaŋ, ngi no ma tee Irkoy hugoo asaasoo. ³² Sulaymaana cinakey, nda Hiram cinakey, nda Gebal borey na bundey nda tondey soolu ka hugoo cin.

6

Irkoy hugoo cinayanoo (Taarikey 2to 3.1-14)

¹ Izirayel borey fattaroo Misira banda ga, jiiri zangu taaci nda woyyaahantoo (480to) handu hinkantoo kaŋ ti Zib handoo ra Sulaymaana na Abadantaa hugoo cinayanoo sintin. Woo ti nga jiiri taacantoo a ga Izirayel laama.

² Hugoo kaŋ kokoyoo Sulaymaana n'a cin Abadantaa se, nga kuuyanoo ti kabedaaru woydu (60), nga hayyanoo ti kabedaaru waranka (20), nga kayyanoo ti kabedaaru waranza (30).
³ Šiifaa kaŋ goo hugu beeroo jine goo nda kabedaaru waranka (20) kuuyan kaŋ ga sawa nda hugoo hayyanoo, nga hayyanoo ti kabedaaru woy (10).
⁴ A na funeetaryaŋ kaŋ ra guurusuti goo kaa hugoo se.
⁵ Hugoo beeroo kaŋ ti hugu nda nga kuneheroo, a na hugu-izeyaŋ cin nga tarayhere cetaa ga k'a kul kuubi k'a bere.
⁶ Hugu-izey kaŋ cinandi taray cetaa ga gandahere waney hayyanoo ti kabedaaru guu, sooraa kaŋ goo a boŋ ti kabedaaru iddu, sooro hinkantoo ti kabedaaru iyye. A tonton Irkoy hugoo taray here cetewey tafayroo ga, cetaa tafayroo ga bisa cere, cetaa mma koy de nga tafayroo ga kacca. Woo ra bundey kaŋ ga hugoo kaŋ goo jere ga dii si naaga Irkoy hugoo cetaa ga.
⁷ Waatoo kaŋ i ga Irkoy hugoo cin, tondiyaŋ kaŋ soolandi ka hun tondi guusoo ra nda i n'a cin, woo se cinaroo waati boro si maa ndarka, wala daaši, wala guuru jinay kul jinde.
⁸ Sooraa miŋoo sii kala kabe henna here hugoo se. Sooro žigimee golbante nda boro ga žigi ka koy soorohugoo boŋ ka hun no din ka koy soorohugoo hinkantoo ra.
⁹ Kaŋ hugoo cinandi ka ben, Sulaymaana n'a daabandi nda garbunduyaŋ nda sedere bunduyaŋ.
¹⁰ A na huguyaŋ cin hugoo kuubi-ka-beraa kul ra, ngi kayyanoo ti kabedaaru guu, sedere bunduyaŋ no ma ngi nda hugoo dii cere ga.

¹¹ Abadantaa na šenni har Sulaymaana se ka nee: ¹² «Hugoo woo kaŋ n'goo m'a cin ya ne, nda ni dira ka sawa nda ay hantumey, ka agay ašariyawey dii, nda n'n'ay yaamarey kul dii, ni hanga ey, šennoo kaŋ ay n'a har ni baaba Dawda se, ay g'a tabatandi ma ne. ¹³ Ay ga goro Izirayel borey game, ay s'ay jamaa Izirayel naŋ.»

Irkoy hugoo gundoo caararoo

¹⁴ Waatoo kaŋ Sulaymaana na Irkoy hugoo cin ka ben, ¹⁵ a na hugoo gundoo cetewey daabu nda sedere bunduyan, k'a dii za ganda hala beene garbundey, a na hugoo gandaheroo daabu nda sipres bundu. ¹⁶ A na kuneheroo hugoo din kaŋ goo nda kabedaaru waranka (20) cetewey daabu nda sedere bunduyan k'a za ganda hala beene. A na hugoo din hanse k'a tee nongu henanantey ihenanantaa. ¹⁷ Hugoo kaŋ ra boro ga huru jina ma koy kunehere hugoo ra kuuyanoo ti kabedaaru woytaaci (40). ¹⁸ Sedere bundey kaŋ i n'i daŋ Irkoy hugoo gundoo ra, i na bunduyan fasal k'i tee labtanda, nda kutukuryayan. Hugoo gundoo kul ka tee sedere bundu, boro si dii tondi kul. ¹⁹ A na Irkoy hugoo kunehere hugoo soolu ka Abadantaa amaanaa sundukoo daŋ a ra. ²⁰ Hugoo kunehere hugoo kuuyanoo ti kabedaaru waranka (20), nga hayyanoo ti kabedaaru waranka (20), nga kayyanoo ti kabedaaru waranka (20), a n'a kul daabu nda wura alhakiika, a na sargari tonadogoo kaŋ teendi nda sedere bundu mo daabu nda wura. ²¹ Sulaymaana na hugoo gundoo daabu nda wura alhakiika. Kunehere hugoo kaŋ a

n'a daabu nda wura, a na wura šešeriyaj daŋ jineheroo ra. ²² Takaa woo nda a na wura ka hugoo gundoo kul daabu hala a ben. Sargari tonadogoo mo kul kaŋ goo kunehere hugoo jere, a na nga mo kul daabu nda wura.

²³ Almalayka hinka kaŋ se i ga nee šerib kaŋ a n'i tee nda zaytu bundu, ngi kayyanoo ti kabedaaru woy (10), a n'i daŋ kunehere hugoo ra. ²⁴ Šerib faa fata jinaa goo nda kabedaaru guu, fata hinkantoo goo nda kabedaaru guu, woo ti ka hun fata foo boŋoo ga ka koy fata faa boŋoo ti kabedaaru woy (10). ²⁵ Šerib hinkantoo mo fatawey ti kabedaaru woy (10).

Šerib hinkaa diidaa nda ngi assuura kul ti affoo. ²⁶ Šerib jinaa kayyanoo ti kabedaaru woy (10), ihinkantoo mo takaa din da. ²⁷ A na Šeribey daŋ k'i kayandi kunehere hugoo gamoo ra. Šeribey fatawey ga feera, ijinaa fata foo ga tuku cetaa ga, ihinkantoo fata foo ga tuku cete faa ga. Ngi fata hinkaa kaŋ cindi ga tuku cere ga hugoo gamoo ra. ²⁸ A na wura ka šeribey daabu.

²⁹ Hugoo cetewey kul bande, hugu jinaa nda kuneheroo gundey, a na šeribyanj caaray i ga, nda teenaynaayan, nda kutukuryayan. ³⁰ A na hugoo gandaheroo daabu nda wura, hugu jinaa nda kuneheroo.

³¹ Kunehere hugoo miŋoo, a na ganbu kaŋ teendi nda zaytu bundu daŋ a ga, ganboo beene bundey nda nga carawey bundey ga too cetaa zamna guu, affoo. ³² Ganboo caraw hinkaa lefewey teendi nda zaytu bundu. A na šeribyanj caara i ga, nda teenaynaayan, nda

kutukuryayan, a n'i daabu nda wura. A na wura dan šeribey nda teenaynaney mo ga. ³³ Takaa follokaa no a n'a tee Irkoy hugoo gundoo minoo se, a na ganbu kan teendi nda zaytu bundu dan a ga, ganboo beene bundey nda nga carawey bundey ga too cetaa zamna taacaa, affoo. ³⁴ Ganbu kan caraw hinkaa lefewey teendi sipres bundu ra, caraw jinaa lefaa teendi nda bundu tafay hinka kan ga feera ka daaba, ihinkantoo lefaa bundu tafay hinka kan ga feera ka daaba goo a ga. ³⁵ A na šeribyan, nda teenaynaayan, nda kutukuryayan caara ganbey ga. Nongey kan a n'i caara, a na wura k'i daabu.

³⁶ Woo banda ga, a na hugoo batumaa kan goo batuma beeroo gundoo ra cin nda tondi beeri sorro hinza, nda sedere bundu sorro foo.

³⁷ Sulaymaana laamaa jiiri taacantoo, Zib handoo ra, Abadantaa hugoo asaasoo cina ka ben.

³⁸ Jiiri woy cindi faantoo (11to), Bul handoo kan ti handu yaahantoo, hugoo nongey kul ben ka sawa nda woo kan a ga hima ka tiya. Jiiri iyye ra Sulaymaana na hugoo cin ka ben.

7

Sulaymaana na kokoy hugoo cin

¹ Sulaymaana na nga hugoo cin. Jiiri woy cindi hinza (13) no a n'a tee nga cinayanoo ra hala a kul ga ben. ² Hugoo kan maapoo ti «Liban hawsa guzubaa», nga no a jin k'a cin. Nga kuuyanoo ti kabedaaru zangu (100), nga hayyanoo ti kabedaaru woyguu (50), nga kayyanoo ti kabedaaru waranza (30). A na

daabandoo gorandi sedere bundu sorro taaci ga kanɗan ti ganjiyan, sedere garbunduyan goo ganjey ga. ³ I na sedere bundu woy cindi guu (15) dan hala sorro hinza sedere garbundaye boɗ ka hugoo daabu, i kul cere ra ti woytaaci cindi guu (45). I kul si goro kala ganjey ga. ⁴ Funeetar sorro hinza bara a ra. I kul ga cere tenje. ⁵ Hurudogey nda ngi kaadarey kul kuuyaney nda hayyaney ga sawa. Funeetarawey kul miɗney ga cere guna nongu hinza ra.

⁶ Woo banda ga, Sulaymaana na galliyaa cin kanɗan ganjey g'a dii, nga kuuyanoo ti kabedaaru woyguu (50), nga hayyanoo ti kabedaaru waranza (30), galliya goo hugoo jinoo ra kanɗan ga kay ganjiyan ga, tende goo miɗnoo ra.

⁷ A yee ka šiifaa cin kanɗan ra kokoyoo gorohayaa goo, no din ra a ga ciiti dunbu, i ga nee a se ciitihugoo, a n'a daabu nda sedere bundu za ganda hala beene.

⁸ Nga hugoo kanɗan ra a ga goro cinandi nda taka follokaa batuma tana ra šiifaa din dumaa ga.

Firawuuna ize woyoo kanɗan Sulaymaana hiiji a, hugoo kanɗan a n'a cin a se, nga nda hugoo woo kul ti cine foo.

⁹ Hugey wey kul cinandi tondi beeri hennayan kanɗan ga sawa, i hoyandi nda cendi jinehere nda bandahere, k'a dii za asaasoo hala beene, za taray hala batumaa ra. ¹⁰ Asaasoo mo mana teendi kala nda tondi henna beeriyan, tondiyan no kanɗan affooyan goo nda kabedaaru woy (10), affooyan mo goo nda kabedaaru yaaha. ¹¹ A na tondi hennayan kanɗan hoyandi, ngi nda sedere bunduyan dan asaasoo boɗ. ¹² Batuma beeroo

kuubi-ka-beraa kul bande, cete kaŋ teendi nda tondi hoyanteyan sorro hinza goo, nda sedere garbundu sorro foo, Abadantaa hugoo batuma gundoo nda nga hugoo šiifaa kul ti takaa foo.

*Sulaymaana na goyyan talfi Hiram ga
(Taarikey 2to 2.12-13)*

¹³ Woo banda ga, kokoyoo Sulaymaana donto i ma koy Tir ka kate boro foo kaŋ maapoo ti Hiram. ¹⁴ Hiram man'ti kala woy foo kaŋ ti Neftali alkabiilaa boro kaŋ kurpoo buu iz'aroo, baaboo ti Tir boro, alhan goykaw no. A goo nda lakkal, nda bayray, nda fahamay ka goy dumi kul tee alhan ra. A kaa kokoyoo Sulaymaana do ka nga goyey kul tee.

*Irkoy hugoo alhan ganjey
(Taarikey 2to 2.15-17)*

¹⁵ Hiram na alhan ganji hinkaa hanse, ihinkaa, affoo kul goo nda kabedaaru woy cindi yaaha (18) kayyan, karfu kaŋ goo nda kabedaaru woy cindi hinka (12) ga hin ka ganji hinkaa affoo kul kuubi-ka-beraa neeši.* ¹⁶ A na ganjey daabirji hinka tee nda alhan mennante, i ga fura ganjey boŋ, ijinaa goo nda kabedaaru guu kayyan, ihinkantoo goo nda kabedaaru guu kayyan. ¹⁷ Guuru fun-funante nda šešeri guli-gulanteyan taalam goo ganjey daabirjey ga kaŋ goo ganjey boŋ, a na iyeye tee ijinaa se, a na iyeye tee ihinkantoo se. ¹⁸ A na grenad-izey tee sorro hinka k'i ka guuru fun-funantey ijinaa kuubi k'a bere, ka daabirjey kaŋ goo ganjey boŋ

* **7:15** 7.15 Žeremi 52.21.

daabu, taka follokaa no a n'a tee ihinkantoo se. ¹⁹ Daabirjey kan ga fura ganjey boŋ galliyaa ra, ga hima nda kutukuryayan, ngi affoo kul goo nda kabedaaru taaci. ²⁰ Daabirjey kan goo ganji hinkaa boŋ beene grenad-ize zangu hinka (200) ga affoo kul kuubi k'a bere guurey se banda. ²¹ A na ganjey tee Irkoy hugoo galliyaa jere, ganjoo kan a n'a kayandi kabe henna here, a na maapoo dan Yakin (maanaa «Irkoy ga tabati»), ganjoo kan a n'a kayandi kabe waawa here, a n'a maapoo dan Bowazu (maanaa «Irkoy goo nda gaabi»). ²² Waatoo kan ganjey boŋey kutukuryayan huru i ga, ganjey goyoo ben.

Alhan hanfi beeroo
(*Taarikey 2to 4.2-5*)

²³ Woo banda ga, Hiram na alhan mennante doori mul ra ka hanfi beeri tee, maapoo ti «teekoo». Boŋ faa ka koy affaa ga ti kabedaaru woy (10), nga kunturoo kul mma gunguti, nga kayyanoo ti kabedaaru guu, nga kuubi-ka-beraa ti kabedaaru waranza (30). ²⁴ Hanfoo din boŋoo cire nda nga kuubi-ka-beraa kul bande labtandayan goo kan g'a taalam, kabedaaru foo kul ize woy (10) goo a ga. Labtanda sorro hinka no kan mennandi nda alhan hanfi follokaa. ²⁵ Hanfoo gorandi alhan haw woy cindi hinka (12) boŋ: ihinza ga hawsa here tenje, ihinza ga waynakanay here tenje, ihinza ga gurma here tenje, ihinza ga waynahunay here tenje, hanfoo goo i boŋ, ngi kul dumawey ga koy kunehere. ²⁶ Hanfoo meefendoo wargayanoo ti kabetaami foo. Mipoo teendi ma nee hari han poti, ma nee

kutukurya. Liitar zenber woytaaci cindi taaci (44.000) no a ga zaa.

Alhan torkawey

²⁷ Woo banda ga, Hiram na alhan torka woyaa (10) hanse. Torka foo kul kuuyanoo ti kabedaaru taaci, kabedaaru taaci hayyan, kabedaaru hinza kayyan. ²⁸ Takaa ne kan nda torkawey teendi: alhan tafayyan nda kunturoo teendi, alhan tafayyan mo goo bunduyan game. ²⁹ Ganjihaylayan, nda hawyan, nda almalaykayan kan se i ga nee šerib biyey goo alhan tafawey ga kan goo bundey game. Ganjihaylawey nda hawey beene nda i cire taalam alhan šešeriyay goo. ³⁰ Alhan cee taaci goo torka foo kul se, alhan guuruyan g'i dii. Haya gaabanteyan bara cee taacaa se, i ga koy too kanje taacaa cire, šešeriyay kan ga taalam g'i kul tenje. ³¹ Torka foo kul beeneheroo ra, fun goo carawey game kan bisa ey nda kabedaaru foo. Beeneheroo mijoo ga gunguti, nga ti hanfoo jisidogoo, nga hayyanoo ti kabedaaru foo nda jere. Hayayan biyey kan žeerandi goo mijoo ga. Torkaa alhan tafawey caraw taacaa kul ga sawa, i si gunguti. ³² Torkaa cee taacaa goo torkaa alhan tafawey cire. Guurey kan ga cewey dii si denji kala torkaa gandaheroo ga. Torkaa cee foo kul kayyanoo man'ti kala kabedaaru foo nda jere. ³³ Cewey teendi sanda bari torkawey cewey takaa. Ngi cewey dan dogey, nda žantey, nda humekarfey, nda humey, i kul mana teendi kala alhan mennante ra. ³⁴ Haya gaabante taaci goo torkaa kanje taacaa ga, ngi nda torkaa kunturoo

kul ka karandi cere ra. ³⁵ Torka kunturoo foo kul minoo kanj goo beene, meefendu kokoyfuula alhaali goo a ga kanj kayyanoo ti kabedaaru jere kanj ga torkaa minoo kuubi k'a bere. Beeneheroo din ga kabeyanj goo kanj ngi nda alhan tafawey kul teendi guuru follokaa ra. ³⁶ A na šeribyanj, nda ganjihaylayanj, nda teenaynaayanj žeeru torkawey guuru tafawey ga, nda nongu kooney kul ga, a na šešerijan kanj ga taalam žeeru k'i kuubi ka bere. ³⁷ Takaa follokaa nda a na torka woyaa (10) kul tee: guuru no a n'a mennandi ka affoo kul kunturoo tee. I kul kuuyanoo, nda ngi hayyanoo, nda ngi takaa kul ti affoo.

³⁸ Woo banda ga, Hiram na alhan hanfi woy (10) tee. Hanfi foo kul ga liitar zangu yagga (900) cine zaa, ngi affoo kul man'ti kala kabedaaru taaci. Hanfi foo kul furandi torka woyaa (10) affoo boŋ. ³⁹ A na torka guu danj Irkoy hugoo se kabe henna here, a na torka guu danj Irkoy hugoo se kabe waawa here. A na hanfi beeroo kanj se i ga nee «teekoo» danj Irkoy hugoo se kabe henna ga ka koy waynahunay nda gurma here.

Irkoy hugoo jinawey kanj teendi nda guuru kaburoo

(Taarikey 2to 4.7—5.1)

⁴⁰ Hiram na barmawey, nda doosinawey, nda taasawey tee. A na goyey kul benandi kanj a n'i tee kokoyoo Sulaymaana se Abadantaa hugoo ra kanj ti: ⁴¹ ganji hinka, nda ganji daabirji hinka kanj goo ganji hinkaa boŋ, nda guuru funfunante hinkaa kanj ga ganji daabirji hinkaa kanj goo ganji hinkaa boŋ daabu, ⁴² nda grenad-ize

zangu taaci (400) guuru fun-funante hinkaa se, grenad-ize sorro hinka guuru fun-funante foo kul se, ka ganji daabirji hinkaa kaŋ goo ganji hinkaa boŋ daabu, ⁴³ nda torka woyaa (10), nda hanfi woyaa (10) kaŋ goo torkawey boŋ, ⁴⁴ nda hanfi beeroo kaŋ se i ga nee «teekoo», nda haw woy cindi hinkaa (12) kaŋ goo «teekoo» cire, ⁴⁵ barmawey, nda doosinawey, nda taasawey. Jinawey wey kul kaŋ Hiram n'i tee kokoyoo Sulaymaana se Abadantaa hugoo se mana teendi nda kala alhan yutta. ⁴⁶ Žurdeŋ isaa gooroo ra kokoyoo n'i mennandi, laboo tafayyanoo ga, Sukot koyraa nda Sartan koyraa game. ⁴⁷ Sulaymaana na jinawey kul dan Irkoy hugoo ra, ngi booboyanoo se boro si ceci ka alhanoo tinjaa hinnaa bay.

⁴⁸ Sulaymaana na Abadantaa hugoo jinawey kul tee: sargari tonadogoo kaŋ teendi nda wura, taabaloo kaŋ teendi nda wura kaŋ ga i ga takulawey kaŋ jisandi Irkoy se dan, ⁴⁹ nda fitilla gorodogey kaŋ teendi nda wura alhakiika, igguu goo kabe henna here, igguu goo kabe waawa here kunehere hugoo mijoo tenje, nda kutukurya biyey, nda fitillawey, nda kanbey kaŋ ga fitilla zaara boosoo dunbu, i kul ti wura. ⁵⁰ Taasa beerey, nda huryawey, nda taasawey, nda potey, nda boosu-kaa-jinawey, i kul teendi nda wura alhakiika. Hugoo kunehere, nongu henanantey ihenanantaa ganbey nda Irkoy hugoo mijoo guuru-izey kaŋ ga ganboo lefewey dii carawey ga mana teendi nda kala wura.

⁵¹ Takaa woo nda goyey kul kaŋ kokoyoo

Sulaymaana n'i tee Abadantaa hugoo ra ben. Sulaymaana kate jinay henanantey kan nga baaba Dawda n'i dan jere ga Abadantaa se kan ti nzorfu kaaray, nda wura, nda jinawey. A n'i jisi Abadantaa hugoo alman jisidogey ra.

8

Sulaymaana na amaanaa sundukoo jisi Irkoy hugoo ra

(Taarikey 2to 5.2—6.2)

¹ Waatoo woo, kokoyoo Sulaymaana na Izirayel boro beerey marga nga do Žerizalem, nda alkabiilawey bonkoyney, nda Izirayel borey hugu boney i ma kaa ka Abadantaa amaanaa sundukoo zaa ka hun Dawda koyraa ra kan ti Siyon. ² Izirayel arey kul kaa ka marga kokoyoo Sulaymaana do, handoo kan se i ga nee Etanim ra, jingaroo* se, nga ti handu iyyantoo. ³ Izirayel boro beerey kul kaa, sargari juwalkey na sundukoo zaa. ⁴ I na Abadantaa sundukoo zaa ka koy, nda cere kubayyan huklumoo, nda jinay henanantey kul kan goo huklumoo ra. Sargari juwalkey nda Lewi borey k'i zaa ka koy. ⁵ Kokoyoo Sulaymaana nda Izirayel jamaa kul kan goo a jere, i kul goo sundukoo jine, i ga alman buuna nda ibeeri kaa sargari, ngi booboyanoo se boro si hin k'i kabu ka ngi hinnaa bay.

⁶ Sargari juwalkey koy nda Abadantaa amaanaa sundukoo k'a jisi nga dogoo ra, Irkoy

* **8:2** 8.2 Jingaroo woo man'ti kala Tendewey jingaroo, Sargarey 23.33-43.

hugoo kunehere hugoo ra, nongu henanantey ihenanantaa ra, almalaykey kaŋ se i ga nee ŋeribey fatawey cire, ⁷ zama ŋeribey nka ngi fatawey daaru sundukoo jisidogoo boŋ. Ngi fatawey ga sundukoo nda bundey kaŋ g'a zaa kul daabu. ⁸ Bundey ga kuu, taka kaŋ ra ba nda boro goo nongu henanantaa ra, kunehere hugoo miŋoo ga boro ga dii ey, amma boro si hin ka bara taray ka dii a. I cindi no din hala hõ. ⁹ Haya kul sii sundukoo ra nda man'ti tondi walha hinkaa hinne kaŋ Musa n'i jisi a ra Horeb tondi hondoo jere waatoo kaŋ Abadantaa na amaana dan nga nda Izirayel borey game, waatoo kaŋ i fatta Misira gandaa ra.

¹⁰ Waatoo kaŋ sargari juwalkey ga fatta nongu henanantaa ra, duulaa na Abadantaa hugoo too met. ¹¹ Sargari juwalkey mana hin ka sargari kaa koyne duulaa sabbu se, zama Abadantaa daržaa na nga hugoo too.

¹² Waatoo din Sulaymaana nee: «Abadantaa, n'nee kaŋ n'ga goro duula bibi tik ra. ¹³ Ay na hugu henna alhakiika cin ma ne kaŋ ga tee ni gorodogoo, n'ga goro a ra hala abada.»

*Sulaymaana ŋenney Irkoy hugoo ga
(Taarikey 2to 6.3–11)*

¹⁴ Kokoyoo bere Izirayel jamaa here ka gaara i kul se. Izirayel jamaa kul goo ma kay. ¹⁵ A nee: «Ay ga albarka dan Abadantaa, Izirayel Koyoo se kaŋ ŋelan nda nga miŋoo ay baaba Dawda se, kaboo na hayaa tee kaŋ a n'a har ka nee: ¹⁶ <Za hanoo kaŋ ay n'ay jamaa Izirayel fattandi Misira, ay mana koyra suuba Izirayel alkabiila kul koyra

ra hala hugu ma cinandi hala ay maapoo ma bara a ga, amma ay na Dawda suuba hala a ma tee ay jamaa Izirayel se jinehun.> ¹⁷ A goo ay baaba Dawda binoo ra nga ma hugoo cin Abadantaa, Izirayel Koyoo maapoo ga. ¹⁸ Amma Abadantaa nee ay baaba Dawda se: <Zama a goo ni binoo ra ma hugu cin ay maapoo ga, haya henna no kanj goo ni binoo ra. ¹⁹ Amma hayaa kanj no ti, man'ti ni no ma hugoo cin. Ni iz'aroo, woo kanj hun ni hamoo ra, nga no ma hugu cin ay maapoo ga.> » ²⁰ Sulaymaana yee koyne ka nee: «Abadantaa na šennoo tee kanj a n'a har. Ay huru ay baaba Dawda dogoo ra ka goro kokoytaraa ra Izirayel jamaa bonj sanda takaa kanj nda Abadantaa n'a har, ay na hugoo cin Abadantaa, Izirayel Koyoo maapoo ga. ²¹ Waatoo kanj Abadantaa g'ir baabey fattandi Misira, amaanaa kanj a n'a danj nga nda ir baabey game, sundukoo kanj ra amaanaa tiiraa goo, ay na sundukoo din jisidogoo tee hugoo ra.»

Sulaymaana Irkoy ŋaarayroo
(*Taarikey 2to 6.12–40*)

²² Sulaymaana kay Abadantaa sargari tonadogoo jine ka Izirayel jamaa kul tenje. A na nga kabey jer beene ²³ ka nee: «Ya Abadantaa, Izirayel Koyoo, koy kul sii no sanda ni cine beenaa ra beene wala laboo ga ganda. Ni tamey kanj ga ni fondaa gana nda ngi binoo kul, n'ga amaanaa too kanj goo ni nda ey game ka borohennataray tee i se. ²⁴ Woo ra, woo kanj n'n'a har ni tamoo ay baaba Dawda se, woo kanj ni hunday mijoo n'a har, ni hunday kaboo n'a

tee hõ. ²⁵ Sohõ Abadantaa, Izirayel Koyoo, hayaa tee kaŋ n'n'a har ni tamoo, ay baaba Dawda se ka nee: <N'si jaŋ ni hayroo ra boro kaŋ ga goro Izirayel kokoy gorodogoo ra ay jine, nda de ni iz'arey na lakkal daŋ ngi fondaa kaŋ i g'a gana se, ka dira ay jine sanda takaa kaŋ nda ni dira ay jine.>† ²⁶ Sohõ Izirayel Koyoo, ay g'a wiri ni ga, šennoo kaŋ n'n'a har ni tamoo, ay baaba Dawda se ma tabati.

²⁷ Amma nda cimi, Irkoy ga kaa ka goro laboo ga wala? Beenawey nda ngi beeriyanoo kul si hin ka ni zaa, soko hugoo woo kaŋ ay n'a cin. ²⁸ Woo kul, Abadantaa, ay Koyoo, haŋajer ni tamoo ŋaarayroo se ka maa suurandiyanoo kaŋ agay, ni tamoo g'a wiri ni ga hõ. ²⁹ Yala ni moyey ma bara hugoo woo ga cijin nda zaari k'a hawgay, nongoo ga kaŋ n'nee: <Ay maanoo goo nongoo woo ga.> Haŋajer ni tamoo ŋaarayroo se kaŋ a g'a tee ne ra. ³⁰ Haŋajer ni tamoo suurandiyanoo se nda ni jamaa Izirayel suurandiyanoo se waati kaŋ i bere nongoo woo here ka ni ŋaaray. Haŋajer ir se beenaa ra kaŋ ti ni gorodogoo, haŋajer ir se, ma yaafa ir se.

³¹ Boro kaŋ duu nga cinaa ga zunubu, de i nee kaŋ boraa ma žee, nda a kaa ni sargari tonadogoo jere žeeyanoo se hugoo woo ra, ³² ma haŋajer i se beenaa ra ka misoo woo guna, ma goy ka ni tamey ciiti ka toopekkaa zukandi ka nga goy futaa kaŋandi a boŋ, ka šerrantaa henanandi ka sawa nda nga šerreyanoo.

³³ Waati kaŋ iberiyaŋ na Izirayel ni jamaa kar, zama Izirayel na zunubu tee ni ga, nda i yee kate

† 8:25 8.25 Zamnaa 2.4.

ni ga ka ni maapoo beerandi, ka ni njaaray ka ni suurandi hugoo woo ra, ³⁴ ma hanajer i se beenaa ra, ma ni jamaa Izirayel zunuboo yaafa. M'i willi kate gandraa ra kan n'n'a noo ngi baabey se.

³⁵ Nda beenaa daaba, de ncirpi si kan, zama i na zunubu tee ma ne, nda i bere nongoo woo here ka ni njaaray, ka ni maapoo beerandi, ka ngi zunuboo kan ka kaa ni ga, zama n'n'i kaynandi, ³⁶ ma hanajer i se beenaa ra, ma ni tamey nda ni jamaa kan ti Izirayel zunuboo yaafa. N'ga fondo hennaa cebe i se kan i ga hima k'a gana, ni gandraa kan n'n'a noo ni jamaa se sanda tubu noo ncirpi.

³⁷ Nda heray kaa gandraa ra, wala wirci laala kan ga bere, wala kogay, wala ka dumari-izey funbandi, wala ndoo, wala nooni, wala nda iberiyan kaa ka ni jamaa wanga k'a dan game k'a dii nga gandraa koyrawey ra, nda dori dumi kul kan no, wala wirci dumi kul kan no, ³⁸ nda ni jamaa Izirayel boro foo kul binoo hanse ka maray, nda a na ni njaaray ka ni suurandi, nda a na nga kabey jer hugoo woo here ka ni njaaray, ³⁹ ma hanajer a se beenaa ra kan ti ni gorodogoo. Ma yaafa, ma boro foo kul bana ka sawa nda nga teegoyoo, zama n'ga bine bay, zama ni hinne no ma adamize kul binoo bay. ⁴⁰ Nda woo teendi i ga hunbur ni jirbey kul kan i g'i tee gandraa ra kan n'n'a noo ir baabey se.

⁴¹ Taka follokaa no yawoo se kan man'ti Izirayel boro kan ti ni jamaa, nda a kaa ka hun nongu mooro ra ni maapoo sabbu se, ⁴² zama i ga kaa ka maa ni maa beeroo, nda ni kabe

gaabantaa, nda ni hinoo. Nda a bere hugoo woo here ka ni njaarar, ⁴³ ma hanajer a se beenaa ra kan ti ni gorodogoo. Haya kul kan nda a na ni njaarar, m'a tee a se hala laboo kul jamawey ma ni maapoo bay, ka hunbur ni sanda takaa kan nda ni jamaa Izirayel ga hunbur ni, i ma bay mo kan hugoo woo kan ay n'a cin, ni maapoo no ma ciyandi a ga.

⁴⁴ Waati kan ni jamaa fatta ka koy nga iberoo wongu, a ma tee nongu kul kan ra n'n'i sanba, nda i bere koyraa here kan n'n'a suuba, ka bere hugoo woo here kan ay n'a cin ni maapoo ga, nda i na ni, Abadantaa njaarar, ⁴⁵ beenaa ra, hanajer ngi njaararayreya nda ngi suurandiyaney se ka ngi almuraadoo hanse.

⁴⁶ Nda i na zunubu tee ma ne, zama boro sii no kan si zunubu tee, nda ni futu i ga k'i dan ngi iberey kabey ra kan hin ey koy nda ey ngi gandaa ra k'i dan tamtaray, a ma tee ganda mooro wala imaana, ⁴⁷ i diyandi ka koy nda ey gandaa kan no ra, nda no din ra i na lakkal barmay, nda i tuubi ka ni suurandi borey kan n'i dan tamtaray gandaa ra, ka nee: <Ir na zunubu tee, ir na laybu tee, ir na goy futu tee>, ⁴⁸ gandaa kan ra i goo kan ra ngi iberey koy nda ey, nda i tuubi ka kaa ni ga nda ngi binoo kul, nda ngi hundoo kul, ka bere gandaa woo here, gandaa kan n'n'a noo ngi baabey se, de mo i bere koyraa woo here, koyraa woo kan n'n'a suuba, ka bere hugoo woo here kan ay n'a cin ma ne, ka ni njaarar, ⁴⁹ beenaa ra kan ti ni gorodogoo, hanajer ngi njaararayreya nda ngi suurandiyaney se ka ngi almuraadoo hanse.

⁵⁰ Yaafa ni jamaa se kan na zunubu tee ma ne,

goy futu kul kaŋ i n'a tee, m'a kul yaafa i se, ma naŋ borey kaŋ n'i tee tam ma hinna i se, ⁵¹ zama ni jamaa no, ni tuboo no kaŋ n'n'i fattandi Misira kaŋ tee war se ma nee guusu kaŋ ra guuru ga mennandi.

⁵² Suuri ka lakkal daŋ ni tamoo suurandiyanoo se nda ni jamaa Izirayel suurandiyanoo se, waati kul kaŋ i na ni maapoo cee, ma haŋajer ir se, ⁵³ zama ni ti ir Koyoo, Abadantaa, ni no k'ir suuba k'ir kaa aduŋŋa jama cindey kul ra k'ir tee ni wane, takaa kaŋ nda n'n'a har nda ni tamoo Musa waatoo kaŋ n'n'ir baabey fattandi Misira.»

Sulaymaana gaara jamaa se

⁵⁴ Waatoo kaŋ Sulaymaana na ŋaarayroo nda suurandiyanoo woo kul tee Abadantaa se ka ben, a tun ka hun Abadantaa sargari tonadogoo jine kaŋ ra a cindi ka sonbu ka kabey jer beene ka Irkoy ŋaaray. ⁵⁵ Woo banda ga, a tun ka kay, a na jinde jer ka gaara Izirayel jamaa kul se ka nee: ⁵⁶ «Albarka Abadantaa kaŋ na nga jamaa Izirayel noo hunanzamay sanda takaa kaŋ nda a n'a har. Šenni henney kul kaŋ a n'i har nda nga tamoo Musa, haya kul mana cindi i ra kaŋ mana tee. ⁵⁷ Yala Abadantaa, ir Koyoo ma cindi ir bande sanda takaa kaŋ nda a cindi ir baabey bande, a mas'ir naŋ, a mas'ir fur. ⁵⁸ A m'ir biney ka koy nga here hala ir ma nga fondawey kul gana, ir ma nga yaamarey, nda nga hantumey, nda nga ašariyawey dii kaŋ nda a n'ir baabey yaamar. ⁵⁹ Šenney wey kul kaŋ ay n'i har Abadantaa jine kaŋ ti suurandiyaney, i ma cindi Abadantaa, ir Koyoo jine cijin nda zaari, a ma nga tamoo nda

nga jamaa Izirayel faaba, haya kul kaŋ ga i ga too, waati kul a m'a hanse i se. ⁶⁰ Nda woo teendi, dumey kul kaŋ goo laboo ga, ga bay kaŋ Abadantaa ti Irkoy, nga dumaa ga koy tana sii no. ⁶¹ Woo se, war ma hawa Abadantaa, ir Koyoo ga nda war biney kul, ka hanga nga hantumey, ka nga yaamarey dii, sanda takaa kaŋ war goo m'a tee hõ.»

*Sargarey kaŋ kaandi Abadantaa se
(Taarikey 2to 7.4–10)*

⁶² Kokoyoo Sulaymaana nda Izirayel kul na sargari kaa Abadantaa se. ⁶³ Alaafiya teendi sargarey kaŋ Sulaymaana n'i kaa Abadantaa se man'ti kala haw kobsi zenber waranka cindi hinka (22.000), feejey nda hanciney cere ra mana tee kala alman boŋ zenber zangu nda zenber waranka (120.000). Takaa woo no kokoyoo nda Izirayel borey kul n'a tee ka Abadantaa hugoo daŋ jere ga Abadantaa se ka sintin ka goy a ra. ⁶⁴ Han follokaa din da, Abadantaa hugoo batumaa kaŋ goo a jine, kokoyoo Sulaymaana na gamoo daŋ jere ga Abadantaa se hala nga ma sargari kukurantey, nda taas sargarey, nda alaafiya teendi sargarey maaney ton no din, zama alhan sargari tonadogoo kaŋ goo Irkoy hugoo jine kacca sargari kukurantey, nda taas sargarey, nda alaafiya teendi sargarey maaney kul se.

⁶⁵ Sulaymaana nda Izirayel kul na hooray tee waatoo woo. K'a dii za Hamat koyraa minoo ga hala Misira gooroo do, alžama beeri kaa ka margaroo tee Abadantaa, ir Koyoo jine, i na margaroo tee jirbi iyye, nga banda ga, i yee ka

jirbi iyye tana tee, woo ti cere ra jirbi woy cindi taaci (14). ⁶⁶ Jirbiyye hinkantoo woo subaa ra, Sulaymaana na jamaa sallama. I gaara kokoyoo se jina i koy ngi do. Haya henney kul kañ Abadantaa n'i tee nga tamoo Dawda se nda nga jamaa Izirayel se, woo se i kul jaali ka binekaanay.

9

*Abadantaa yee koyne ka nga boñ cebe Sulaymaana se
(Taarikey 2to 7.11-22)*

¹ Sulaymaana na Abadantaa hugoo nda kokoyoo hugoo cin, a na haya kul kañ a ga baa nga m'a tee, tee ka ben. Waatoo kañ a na wey tee, ² Abadantaa na nga boñ cebe a se cee hinkantoo sanda takaa kañ nda a na nga boñ cebe a se Gabawoñ. ³ Abadantaa nee a se: «Ay maa ni ñaarayroo nda suurandiyanoo kañ n'n'i har ya ne. Hugoo kañ n'n'a cin, ay n'a tee nongu henanante k'ay maanoo dan a ga hala abada. Ay money ga cindi hugoo woo ga waati kul, ay binoo goo a se waati kul. ⁴ Ni, nda ni dira ay jine sanda takaa kañ nda ni baaba Dawda dira ay jine nda bine foo nda šerretaray, ka hayaa tee nda takaa hunday kañ nda ay na ni yaamar, nda n'n'ay hantumey nda ay ašariyawey dii, ⁵ ay ga ni kokoytaraa tabatandi Izirayel boñ hala abada ka sawa nda woo kañ ay n'a har ni baaba Dawda ga waatoo kañ ay nee: <N'si jañ ni hayroo ra boro kañ ga goro Izirayel kokoy gorodogoo ra.>*

* 9:5 9.5 Zamnaa 2.4.

⁶ Amma nda war mooru ay ga, war nda war hayrey, nda war mana yadda ka dira nda ay yaamarey nda ay hantumey kan ay n'i dan war jine, nda war koy koy tanayan gana ka sujudu i se, ⁷ gandaa woo kan ay n'a noo war se, ay ga war, Izirayel borey kaa a ra, hugoo woo kan ay n'a dan jere ga k'a kayandi ay maapoo se, ay si yee ka bag'a koyne, Izirayel ga tee yaasayhaya nda haarayhaya dumey kul game. ⁸ Hugoo woo kayriroo, boro kul kan kaa ka bisa a jere, boraa g'a guna nda kayfi ka nee: <Macin se Abadantaa na takaa woo tee gandaa woo nda hugoo woo se?> ⁹ Borey ga zaabi ka nee: <I nka banda bere Abadantaa se, ngi Koyoo kan na baabey fattandi Misira gandaa ra, i koy hanga koy tanayan ka sujudu i se k'i gana. Woo se Abadantaa kate i ga bonaa woo kul.>>

*Goy tanayan kan Sulaymaana n'i tee
(Taarikey 2to 8.1-18)*

¹⁰ Jiiri waranka (20) no Sulaymaana n'a tee hugu hinkaa cinayanoo ra: Abadantaa hugoo nda kokoyoo hugoo. ¹¹ Sedere bundoo, nda sipres bundoo, nda wura hinnaa kan Sulaymaana ga bag'ey, Tir kokoyoo kan ti Hiram n'i kul noo a se, Sulaymaana na Hiram noo koyra waranka (20) Galile gandaa ra. ¹² Hiram hun Tir ka kaa ka dii koyrawey kan Sulaymaana n'i noo nga se, koyrawey mana kan a se. ¹³ A nee: «Ag'armaa, koyrawey wey no ni yadda k'i noo ya ne wala?» Hiram na no din maapoo dan Kabul gandaa (maanaa «ganda kan man'ti haya»), maapoo woo da bara a ga hala hõ. ¹⁴ Ka

gar wura ton hinza nda jere no Hiram n'a sanba Sulaymaana se.

¹⁵ Borey kaŋ kokoyoo Sulaymaana n'i daŋ waazibi goy ra, ngi goyey ne: i na Abadantaa hugoo cin, i na kokoyoo hunday hugoo cin, ka Milo nongoo† hanse, ka Žerizalem cetaa cin, nda Hasor, nda Megido, nda Gezer. ¹⁶ Firawuuna kaŋ ti Misira kokoyoo žigi ka koy kaŋ Gezer koyraa ga k'a dii, nga koyraa borey kaŋyaŋ ti Kanaŋ borey, a n'i wii, a na nuune daŋ koyraa ra k'a tee boosu. Woo banda ga, waatoo kaŋ nga ize woyoo nda Sulaymaana hiiji, a na koyraa noo nga ize woyoo se k'a tee a se gomni. ¹⁷ Sulaymaana na Gezer cin koyne, nda Bet-Horoŋ koyraa kaŋ goo ganda, ¹⁸ nda Balat, nda Tadmor kaŋ goo saajoo ra, Žuda gandaa ra, ¹⁹ nda nga koyrawey kul kaŋ ra a ga ŋaayan jisi, nda koyrawey kaŋ ra nga bari torkawey nda nga baryey goo. Cinari kul kaŋ a ga baa nga m'a tee, a n'i kul tee Žerizalem, nda Libaŋ, nda gandaa kul kaŋ goo nga hinoo cire. ²⁰ Dumiyaŋ goo gandaa ra kaŋyaŋ man'ti Izirayel ize. I man'ti kala Amor borey, nda Heti borey, nda Ferezi borey, nda Hewi borey, nda Žebus borey. ²¹ Dumey wey hayrey nka cindi gandaa ra, wey kaŋ Izirayel mana hin k'i halaci sōy. Wey din no Sulaymaana n'i daŋ waazibi goyyan ra, i cindi woo da ra hala hō. ²² Amma Sulaymaana mana Izirayel ize kul daŋ tamtaray ra. A n'i tee wongu-ize, a na affooyaŋ tee nga goykey, a na affooyaŋ tee nga wongu-

† 9:15 9.15 Milo nongoo maanaa ti i n'a too nda labu.

izey jineborey, ka affooyan tee nga torkawey jineborey, ka affooyan tee nga baryey jineborey. ²³ Ngi ti lakkalkey bonkoyney. Goykaw-izey kan ga waazibi goyey tee Sulaymaana se lakkalkey hinnaa ti zangu guu nda woyguu (550), ngi no ma jamaa goyey hawgay.

²⁴ Waatoo kan Firawuuna ize woyoo kan Sulaymaana hiiji a hun Dawda koyraa ra ka gana ka koy nga hugoo ra kan Sulaymaana n'a cin a se, a na nongoo mo cin kan se i ga nee Milo‡.

²⁵ Cee hinza jiiroo ra no Sulaymaana ga sargari kukuranteyan nda alaafiya teendi sargariyan kaa sargari tonadogoo ga kan a n'a cin Abadantaa se, a ga dugu mo dullandi sargari tonadogoo ga kan goo Abadantaa jine. Takaa woo nda a na Abadantaa hugoo tee ka ben.

²⁶ Kokoyoo Sulaymaana na harihii beeriyan hanse Esiyon-Geber koyraa ra, Elat koyraa jere, Kakaarey teekoo mijoo ga, Edom gandaa ra.

²⁷ Hiram na nga tamey sanba i ma koy Sulaymaana tamey gaa ngi harihii goyoo ra, goniyan no harihii zurandiyan ra. ²⁸ I na harihiyey zurandi ka koy Ofir gandaa ra, i willi kate nda wura kan i n'a noo kokoyoo Sulaymaana se, a ga koy too ton woy cindi hinka (12).

10

*Saba kokoy woyoo kaa ka Sulaymaana foo
(Taarikey 2to 9.1-21)*

¹ Saba gandaa kokoy woyoo maa maapoo kan Sulaymaana duu a Abadantaa albarkaa ra, woo

‡ 9:24 9.24 Sorro 15to.

se a kaa Sulaymaana do k'a sii k'a hãa ka dii nga lakkaloo. ² Kokoy woyoo kaa Žerizalem, nga nda jama beeri kaŋ goo a bande, nda yooyaŋ kaŋ ga duguyaŋ, nda wura boobo-boobo, nda tondi hay šendayaŋ ga jeeje. A kaa Sulaymaana do ka haya kul kaŋ goo nga binoo ra har a se. ³ Haya kul kaŋ nda a na Sulaymaana hãa, Sulaymaana n'a kul zaabi. Nga hãayaney kul ra, affoo kul sii no kaŋ šendi Sulaymaana se kaŋ a mana nga zaaboo noo. ⁴ Saba kokoy woyoo dii Sulaymaana lakkaloo kul, kokoy hugoo kaŋ a n'a cin mo a dii a, ⁵ nda kokoyoo hugoo ŋaayaney, nda nga tamey gorodogey, a dii mo goykey goy takaa kaŋ ga ŋaayan noo borey se, nda ŋi bankaarawey, nda nga haŋhayey, a dii mo nga sargari kukurantey kaŋ ga kaandi Abadantaa hugoo ra. Waatoo kaŋ a dii woo kul, a kayfi, a gaaya. ⁶ Woo ga, a nee kokoyoo se: «Waatoo kaŋ ay goo ay gandaa ra, woo kaŋ ay maar'a ni goyey ga nda ni lakkaloo ga, cimi no. ⁷ Ay mana naanay a, kala agay hunday kaa ka dii a nda ay moŋey. Nda cimi, woo kaŋ harandi ya ne ni ga si too ba jeroo. Woo kaŋ ay maar'a, ni lakkaloo nda ni almaanoo bisa pew. ⁸ Ni borey nda ni tamey maakaan, zama i goo ni jere waati kul ka maa ni lakkal šenney. ⁹ Albarka ma bara Abadantaa, ni Koyoo se, kaŋ ni kan a se, a na ni gorandi Izirayel fuulaa ra, zama a ga baa Izirayel hala abada. A na ni tee kokoy hala ma goy nda cimi nda šerretaray.»

¹⁰ Woo banda ga, Saba kokoy woyoo na Sulaymaana beerandi k'a noo wura ton hinza nda jere, nda dugu boobo-boobo, nda tondi hay šendayaŋ.

Dugoo hinnaa kaŋ a n'a noo Sulaymaana se boro kul mana kate nga cine koyne.

¹¹ Ka tonton, Hiram harihiyey kaŋ koy Ofir gandaa ra willi kate nda wura, nda santal bundu hay šenda boobo, nda tondi hay šendayan.

¹² Kaŋ i too kate, kokoyoo Sulaymaana na santal bundey daŋ beene Abadantaa hugoo ga nda kokoyoo hugoo ga, a na kurbuyaŋ nda kuntijiyaŋ tee donkey se. Santal bundey wey cine mana yee ka kaa, i mana yee ka diyandi hala hõ zaaroo.

¹³ Haya kul kaŋ Saba kokoy woyoo bag'a a n'a hãa, kokoyoo Sulaymaana n'i kul noo a se, kokoyoo na kabedoonay ka gomniyaŋ tonton a se. Woo banda ga, nga nda nga tamey willi ka koy ngi gandaa ra.

Sulaymaana almankoynitaraa

(Taarikey 2to 1.14-17; 9.13-28)

¹⁴ Wuraa woo kaŋ Sulaymaana duu a jiiri foo ra man'ti kala wura ton waranka (20).

¹⁵ Hayaa kaŋ a ga duu a maamalakey kone, nda hayey kaŋ a ga duu ey neerekey ga, nda ganda waaney kokoyey, nda hayey kaŋ a g'i dii gandaa gofornerey ga, wey din mana kabandi woo ra.

¹⁶ Kokoyoo Sulaymaana na koray beeri zangu hinka (200) tee, affoo kul, a n'a daabu nda wura kilo iddu cine, ¹⁷ nda koray kaccu zangu hinza (300) tee, affoo kul, a n'a daabu nda wura kilo foo nda jere cine. Kokoyoo n'i daŋ hugoo ra kaŋ se i ga nee «Libaŋ hawsa guzubaa».

¹⁸ Kokoyoo na kokoy gorodoo beeri tee nda tarkunday hiye, a n'a daabu nda wura alhakiika.

¹⁹ Žigidoo kaŋ ti tintim ize iddu goo kokoy

gorodogoo ga, beeneheroo mma gunguti ka koy banda here, kabeyan goo kokoy gorodogoo caraw hinka bande, ganjihayla hinka ga kay kabey jere. ²⁰ Ganjihayla woy cindi hinka (12) goo tintim idduwaa caraw hinkaa bande. Kokoy gorodogoo din cine mana bay ka teendi kokoytaray kul se.

²¹ Kokoyoo Sulaymaana han potey kul man'ti kala wura. Nga hugoo kan se i ga nee «Liban hawsa guzubaa» naa jinawey kul mana teendi kala wura alhakiika ra. Haya kul sii i ra kan teendi nda nzorfu kaaray, zama Sulaymaana waatoo ra nzorfu man'ti baffoo. ²² Kokoyoo goo nda harihii beeriyan kan ga naarumay kuku tee. Nga harihii zurandikey nda Hiram harihii zurandikey ga naaru cere bande teekoo bon. Jiiri hinza kul cee foo harihii beerey ga kate wura, nda nzorfu kaaray, nda tarkunday hije, nda foono, nda ciraw dumi henna.

²³ Kokoyoo Sulaymaana duu maa ka bisa laboo kokoyey kul, nga almaanoo nda nga lakkaloo maaganda. ²⁴ Adujna kul si baa kala nga ma dii Sulaymaana hala lakkaloo kan Irkoy n'a noo a se, nga ma maa a se. ²⁵ Boro foo kul ga kate nga gomnoo k'a noo a se, jinayyan kan teendi nzorfu kaaray, nda wura ra, nda bankaarayyan, nda wongu jinayyan, nda dugu, nda bariyan, nda lanbaanayan. Jiiri ka kaa jiiri, takaa woo no.

²⁶ Sulaymaana na bari torkayan nda barikaarukawyan marga, torka zenber foo nda zangu taaci (1.400) bara a se, nda barikaarukaw zenber woy cindi hinka (12.000). A na boroyan

sanba koyrawey ra kaŋ ra nga torkawey goo, a na jerey jisi nga jere Žerizalem. ²⁷ Kokoyoo na nzorfu kaaray boobandi Žerizalem ni mma nee tondi. Sedere tuurey mo boobo gandaa ra, sanda takaa kaŋ nda sikomor tuurey goo hondey gandaa here ra. ²⁸ Sulaymaana baryey si hun a se kala Misira nda Silisi gandaa ra. Kokoyoo maamalakey no ma koy i day Silisi ka kate ey. ²⁹ Torkawey kaŋ ga hun Misira, affoo kul hayoo man'ti kala nzorfu kaaray tamma zangu iddu (600), bari foo hayoo man'ti kala nzorfu kaaray tamma zangu nda woyguu (150). Maamalakey ga kate bariyaŋ k'i neere Heti borey kokoyey nda Siiri borey kokoyey se.

11

Sulaymaana na banda bere Abadantaa se (Taarikey 2to 11.18—12.1)

¹ Kokoyoo Sulaymaana na dumi tanayaŋ woy boobo bajoo zaa, k'i tonton Firawuuna ize woyoo ga. Mowab boro woyyaŋ goo i ra, nda Amon boro woyyaŋ, nda Edom boro woyyaŋ, nda Sidon boro woyyaŋ, nda Heti boro woyyaŋ. ² Woyey wey mana hun kala ganda tanayaŋ ra, ka gar Abadantaa nka nee Izirayel borey se: «War masi hiiji i ra, ngi mo masi hiiji war ra, nda man'ti woo, šikka sii kaŋ i ga war biney bere, war ma ngi koyey gana.»* Amma woo kul, kokoyoo Sulaymaana koy bag'ey ka denji i ga. ³ A goo nda woy zangu iyye (700) kaŋ ti kokoy ize woyyaŋ

* **11:2** 11.2 Fattaroo 34.15-16; Alhukumoo 7.3-4.

nda woy zangu hinza (300) kan ti wahayyan. Nga woyey na binoo bere. ⁴ Waatoo kan Sulaymaana kaa ka žen, nga woyey na binoo bere k'a ka koy koy tanayan bande. Woo ga, binoo mana yee ka hanga Abadantaa, nga Koyoo hinne, sanda takaa kan nda nga baaba Dawda hanga Irkoy nda nga binoo kul. ⁵ Sulaymaana na Sidon borey koy woyoo kan ti Astarte gana, a na Amon borey koy harramantaa kan ti Milkom mo gana. ⁶ A na goy futu tee Abadantaa jine. A mana Abadantaa gana nda fondaa, sanda takaa kan nga baaba Dawda n'a tee. ⁷ Tondi hondoo kan ga Žerizalem waynahunay here tenje, kokoyoo koy tooru ganadoo cin no din Kemoš se kan ti Mowab borey koy harramantaa, a na affoo mo cin Molok se kan ti Amon borey koy harramantaa. ⁸ A cindi takaa din da a ga tooru ganadoo cin nga woyey kul se kanjan ti dumi tanayan hala i ma duguyan nda sargari kaa ngi koyey se.

⁹ Abadantaa futu Sulaymaana ga, zama a na nga binoo bere ka mooru Abadantaa kan ti Izirayel Koyoo kan bangay a se cee hinka ¹⁰ ka šelan a se haya ga kan ti a masi hanga koy tanayan. Amma woo kan Abadantaa n'a har, Sulaymaana man'a tee. ¹¹ Woo ga, Abadantaa nee Sulaymaana se: «Zama n'na woo tee ka amaanaa kan ay n'a dan agay nda ni game nan, hantumey kan ay n'i noo ma ne, man'i dii, šikka sii ay ga kokoytaraa taa ni kone k'a noo ni tam foo se. ¹² Amma ni baaba Dawda maaganda se ay s'a tee ni hunaroo ga. Ni iz'aru kone ay g'a taa. ¹³ Ay si kokoytaraa kul taa, ay ga ni iz'aru

naŋ fuulaa ra Izirayel alkabiila foo boŋ, ay tamoo Dawda maaganda nda Žerizalem maaganda kaŋ ti koyraa kaŋ ay n'a suuba.»

Sulaymaana nkuway hinkaa

¹⁴ Abadantaa na nkuway tunandi Sulaymaana se, bora man'ti kala Edom boro kaŋ ti Hadad. Edom kokoyoo hugoo boro no. ¹⁵ Zamanoo kaŋ kokoyoo Dawda ga Edom borey tangam, Dawda wongu-izey jineboraa kaŋ ti Žowab, kaŋ a ga koy Izirayel borey wongu-ize bukawey sutura, a na Edom arey kul wii.

¹⁶ Zamanoo din da ra, Žowab nda Izirayel wongu-izey kul cindi Edom hala handu iddu, a na Edom arey kul halaci. ¹⁷ Waatoo din Hadad zuru ka koy Misira, nga nda Edom boroyaŋ kaŋyaŋ ti nga baaba goykawyaŋ. Waatoo woo, Hadad man'ti kala zanka arusooga. ¹⁸ Hadad nda borey kaŋ goo a bande hun Majaŋ gandaa ra ka koy Paraŋ saajoo ra. I na Paraŋ aruyaŋ kar ngi ga ka koy Misira kokoyoo Firawuuna do. Firawuuna n'i noo hugu foo, a n'i ŋandi, a n'i noo labu farru. ¹⁹ Hadad hanse ka duu alhormo Firawuuna do hala nongu kaŋ ra Firawuuna na nga wandoo Tapenes kaŋ ti kokoy woy woymaa hiijandi a se. ²⁰ Tapenes woymaa duu iz'aru Hadad se, a na maanoo daŋ Genubat. Tapenes na zankaa kaa waa Firawuuna hugoo ra, takaa din nda Genubat cindi Firawuuna hugoo ra, nga nda Firawuuna iz'arey.

²¹ Waatoo kaŋ Hadad goo Misira, a maa kaŋ Dawda koy nga hayragey gar alaaharaa, nga wongu-izey jineboraa kaŋ ti Žowab mo buu.

Woo ga, Hadad nee Firawuuna se: «Naŋ ya koy ay ganda ra.» ²² Firawuuna nee a se: «Macin no ma ni kuma ay do kaŋ se n'ga nee kaŋ n'ga koy ni ganda ra?» Hadad nee a se: «Baffoo, amma woo kul, naŋ ya koy.»

²³ Irkoy yee ka nkuway foo tunandi Sulaymaana se. Bora man'ti kala Elyada iz'aroo Rezoŋ kaŋ zuru ka hun nga koyoo Hadadezer do kaŋ ti Soba kokoyoo. ²⁴ Zamanoo kaŋ kokoyoo Dawda na Hadadezer borey halaci, waatoo din no Rezoŋ na boroyaŋ tonton nga ga ka tee ngi jineboraa. Rezoŋ nda nga borey koy Damas koyraa ra ka goro no din ka goro no din ka laama. ²⁵ Rezoŋ tee Izirayel se nkuway Sulaymaana laamaa waatoo kul ra, ka tonton Hadad goy futaa ga. Rezoŋ konna Izirayel, a tee Siiri ganda kokoyoo.

*Žeroboham tureyanoo
(Taarikey 2to 9.29–31)*

²⁶ Nebat, Efrayim boro kaŋ ga hun Sereda, iz'aroo Žeroboham mo tun kokoyoo Sulaymaana se. A man'ti kala Sulaymaana tam. Baaboo buu ka naŋoo naŋ, naŋoo maŋoo ti Seruwa. ²⁷ Addaliloo ne kaŋ se a tun Sulaymaana se: waatoo woo a gar Sulaymaana goo ma nongoo kaŋ se i ga nee Milo† cin ka nga baaba Dawda koyraa cetaa folgoo daabu. ²⁸ Žeroboham man'ti kala aru kaŋ ga gaabi a ga albarka. Sulaymaana dii arusoogaa woo goyoo, a n'a tee jineboro Isufi borey se kaŋ goo waazibi goy ra. ²⁹ Han foo

† 11:27 11.27 Zamnaa 9.15.

Žeroboham fatta Žerizalem ka koy sawa nda Irkoy annabi foo kaŋ maapoo ti Ahiya kaŋ si hun kala Silo. Bankaaray taji goo jindoo ra. Aru hinkaa woo hinne na cere kubay hawsaa ra. ³⁰ Bankaaray tajoo kaŋ goo Ahiya jindoo ra, Ahiya n'a dii k'a dunbu-dunbu k'a tee dunbu woy cindi hinka (12). ³¹ A nee Žeroboham se: «Dunbu woy (10) zaa, zama hayaa ne kaŋ Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: <Nga ne, ay ga kokoytaraa taa Sulaymaana kone ka ni gorandi kokoytaraa ra Izirayel alkabiila woy (10) boŋ. ³² Amma alkabiila foo ga cindi a kone ay tamoo Dawda maaganda, nda Žerizalem maaganda, koyraa kaŋ ay n'a suuba Izirayel alkabiilawey koyrawey kul ra. ³³ Ay ga woo tee, zama i nk'ay fur ka koy sujudu Sidon borey koy woyoo jine kaŋ ti Astarte, nda Mowab borey koyoo kaŋ ti Kemoš, nda Amon borey koyoo kaŋ ti Milkom, i mana yadda ka dira ay fondawey ra ka haya tee kaŋ ga šerre ay jine k'ay hantumey nda ay ašariyawey dii sanda takaa kaŋ Dawda, Sulaymaana baaba n'a tee. ³⁴ Amma ay si kokoytaraa kul taa Sulaymaana kone, ay g'a naŋ boŋkoynitaraa ra hala nga buuyan ga. Ay si woo tee kala ay tamoo Dawda maaganda kaŋ ay n'a suuba, zama nga, a n'ay yaamarey nda ay hantumey dii. ³⁵ Ay ga kokoytaraa taa Sulaymaana iz'aroo kone k'a noo ma ne, maanaa n'ga duu alkabiila woy (10) ka tee i se kokoy. ³⁶ Ay ga alkabiila foo noo Sulaymaana iz'aroo se a ma tee a se kokoy hala ya naŋ ay tamoo Dawda hayroo boro ma cindi kokoytaraa ra waati kul

ay jine Žerizalem, koyraa kaŋ ay n'a suuba k'ay maapoo dan a ga. ³⁷ Ay ga ni zaa ka ni gorandi kokoytaraa ra Izirayel boŋ, haya kul kaŋ kan ma ne m'a laama. ³⁸ Šenney kaŋ ay g'i har ma ne, nda ni yadda ka haŋajer i kul se, ka yadda k'ay fondaa gana, ka haya tee kaŋ ga šerre ay jine, k'ay hantumey nda ay yaamarey dii sanda takaa kaŋ ay tamoo Dawda n'a tee, woo ra ay ga cindi ni bande ka ni hugoo borey cindandi kokoytaraa ra waati kul, sanda takaa kaŋ ay n'a tee Dawda se. Ay ga Izirayel noo ma ne. ³⁹ Ay ga Dawda banda-ka-zunboo kaynandi, amma man'ti hala abada.> »

⁴⁰ Woo banda ga, Sulaymaana ga ceeci ka Žeroboham wii. Žeroboham tun ka zuru ka koy Misira, Šišak do kaŋ ti Misira kokoyoo. A cindi Misira hala Sulaymaana buuroo ga.

⁴¹ Sulaymaana teegoyey cindey, hayey kul kaŋ a n'i tee, nda nga lakkalkoynitaraa, i kul hantumandi Sulaymaana teegoyey citaaboo ra.

⁴² Waatoo kaŋ Sulaymaana n'a tee a ga goro Žerizalem kokoytaraa ra Izirayel gandaa kul boŋ man'ti kala jiiri woytaaci (40). ⁴³ Woo banda ga, Sulaymaana koy nga hayragey gar alaaharaa. I n'a sutura nga baaba Dawda koyraa ra. Nga iz'aroo Roboham huru dogoo ra kokoytaraa ra.

12

*Roboham mana haŋajer Izirayel jamaa se
(Taarikey 2to 10.1-15)*

¹ Roboham koy Šekem, zama Izirayel kul nka koy Šekem ka Roboham tee kokoy. ² Waatoo kaŋ Nebat iz'aroo Žeroboham maa šennoo, a gar a goo Misira, zama a nka zuru kokoyoo Sulaymaana se ka koy tugu no din. Žeroboham cindi Misira.* ³ I koy a cee a ma kaa. Žeroboham nda Izirayel jamaa kul marga ka koy šelaŋ Roboham se ka nee: ⁴ «Ni baaba hanse ka jeraw fur ir boŋ. Ni, kaa ir se gaabi goyoo woo ra nda jeraw beeroo woo ra kaŋ ra ni baaba n'ir daŋ, woo ra ir ga alhaadimay ma ne.» ⁵ Roboham nee i se: «Wa koy jina, ne nda jirbi hinza war ma willi kate ay do.» Borey tun ka koy.

⁶ Boro beerey kaŋ ti gandaa jineborey waa-too kaŋ Roboham baaba Sulaymaana ga huna, kokoyoo Roboham n'i hãa ka nee: «Macin ti hoyraa kaŋ war g'a noo ya ne kaŋ nda ay ga jamaa woo zaabi?» ⁷ I šelaŋ a se ka nee: «Hõ, nda ni yadda ka goy jamaa woo se k'i zaabi nda šenni henna, ngi mo ga goy ma ne waati kul.»

⁸ Amma Roboham wanji boro beerey hoyraa ga kaŋ i n'a noo a se. Arusoogey kaŋ ti nga alwaddey, wey kaŋ goo a jere, a n'i hãa. ⁹ A nee i se: «Macin ti war hoyraa? Macin nda ir ga hima ka borey wey zaabi? I nee kaŋ jeraw beeroo kaŋ ay baaba n'a daŋ ngi ga, ya kaa a ra.» ¹⁰ Arusoogey kaŋ ti nga alwaddey šelaŋ Roboham se ka nee: «Borey wey kaŋ ga nee ma ne: «Ni baaba na jeraw beeri fur ir boŋ, ni, ma

* **12:2** 12.2 «Žeroboham cindi Misira», Ebere šenni ra, alma-ganaa faa ti «Žeroboham willi ka hun Misira», Taarikey 2to 10.2.

kaa a ra», koy nee i se: «Ay kabe-ize koddaa bisa ay baaba centoo wargayan. ¹¹ Ay baaba na jeraw beeri dan war ga, agay, ay ga tonton jeraa ga. Ay baaba na war gooji nda barzuyan, agay, ay ga war gooji nda dontonyaŋ.»»

¹² Jirbi hinzantoo hane Žeroboham nda Izirayel jamaa kul koy Roboham do, sanda takaa kaŋ nda kokoyoo n'a har, a nka nee: «Jirbi hinza banda ga, war ma willi kate ay do.» ¹³ Hoyraa kaŋ boro beerey n'a noo a se, a wanji a ga. A na borey zaabi nda šenni šendayaŋ. ¹⁴ Hoyraa kaŋ arusoogey n'a noo a se, nga no a n'a har jamaa se ka nee: «Jeraw beeroo kaŋ ay baaba n'a dan war ga, agay, ay ga tonton war se a ga, ay baaba na war gooji nda barzuyan, agay, ay ga war gooji nda dontonyaŋ.» ¹⁵ Woo ga, a mana haŋajer jamaa se, nda cimi, woo kul mana hun kala Abadantaa do, hala šennoo kaŋ Abadantaa n'a har nda Silo bora Ahiya mijoo k'a ka too Nebat iz'aroo Žeroboham do ma tabati.

Izirayel kokoytaraa zamna
(*Taarikey 2to 10.16—11.4*)

¹⁶ Waatoo kaŋ Izirayel kul dii kaŋ kokoyoo mana haŋajer ngi se, i nee kokoyoo se:

«Macin baa bara ir se Dawda do?
Tubuhaya sii ir se Yišay iz'aroo do.

Izirayel borey, ir ma koy ir do,

ni, Dawda hayroo, ni hunday ma lakkal dan ni
hugoo se.»

A tee takaa din da, Izirayel borey koy ngi do.

¹⁷ Haya kaŋ ti Izirayel borey kaŋ goo Žuda koyrawey ra, Roboham n'i laama. ¹⁸ Kokoyoo

Roboham na Adoram kaŋ ti waazibi goyey jineb-
 oraa donto. Amma Izirayel kul n'a warra nda
 tondi, a buu. Kokoyoo Roboham cahã ka žigi bari
 torka boŋ ka zuru ka koy Žerizalem. ¹⁹ Takaa
 woo nda Izirayel ture Dawda hugoo ga hala hõ.

²⁰ Waatoo kaŋ Izirayel kul maa kaŋ
 Žeroboham willi kate, i donto ka alžamaa cee
 k'i marga ngi m'a gorandi fuulaa ra Izirayel kul
 boŋ. Žuda alkabiilaa hinne no ka cindi Dawda
 hugoo borey bande.

²¹ Waatoo kaŋ Roboham too Žerizalem, a na
 Žuda hugoo borey kul nda Benžameŋ alkabiilaa
 marga. A na wongaari boro zenber zangu nda
 zenber woy yaaha (180.000) zaa i ra hala i ma koy
 Izirayel hugoo borey wongu ka gandaa kul daŋ
 Sulaymaana iz'aroo Roboham kokoytaraa cire.

²² Amma Irkoy na šenni har Irkoy boraa Šemaya
 se ka nee: ²³ «Nee Sulaymaana iz'aroo Roboham
 se kaŋ ti Žuda kokoyoo, nda Žuda hugoo kul,
 nda Benžameŋ borey se, nda jamaa cindoo se:
²⁴ <Hayaa ne kaŋ Abadantaa n'a har: "War masi
 žigi ka koy war armey Izirayel borey wongu de!
 Wa willi, war affoo kul ma koy nga hugoo do,
 zama hayaa woo mana hun kala agay hunday
 do."> » Aywa, i na haŋajer Abadantaa se, i willi
 ka koy ngi do sanda takaa kaŋ nda Abadantaa
 n'a har.

²⁵ Žeroboham na ceteyaŋ cin Šekem koyraa se
 kaŋ goo Efrayim tondi hondey ra ka goro a ra.
 Woo banda ga, a tun no din ka koy ceteyaŋ cin
 Penuwel koyraa se.

Žeroboham zunuboo

²⁶ Žeroboham nee nga binoo ra: «Sohō kokoy-taraa mma yee Dawda hugoo borey se, ²⁷ zama nda jamaa woo žigi ka koy Žerizalem ka sargari kaa Abadantaa hugoo ra, ngi biney ga bere ka hanga ngi koyoo Roboham kañ ti Žuda kokoyoo. Nda a tee takaa woo, i g'ay wii ka willi Žuda kokoyoo Roboham bande.» ²⁸ Kokoyoo na hoyray ceeci. Woo banda ga, a na yagaw hinka tee nda wura, a nee jamaa se: «War hanse ka koy Žerizalem. War koyey ne ti woo! Ngi ka war žigandi ka hun Misira gandaa ra.» ²⁹ A na yagaw foo dañ Betel koyraa ra, a na affaa dañ Dan koyraa ra. ³⁰ Woo tee addalil ka jamaa dañ zunubu ra, zama borey koy hala Dan ka yagaa din gana.

³¹ Žeroboham na huguyan cin tooru ganadogey ra ngi koyey se, a na boroyan zaa jamaa ra k'i tee sargari juwalkawyan, ka gar i man'ti Lewi ize. ³² Žeroboham na jingar zaari kayandi kañ ti handu yaahantoo jirbi woy cindi guwantoo (15to), a ga hima nda jingaroo kañ ga tee Žuda gandaa ra, nga hunday ga sargari kaa sargari tonadogoo ga. Woo no a n'a tee Betel. A na sargari kaa yagawey se kañ a n'i tee. Betel ra, a na sargari juwalkawyan gorandi kañ ma sargari kaa tooru ganadogey ra toorey se kañ a n'i tee.

³³ Handu yaahantoo, jirbi woy cindi guwantoo (15to), a žigi ka koy sargari tonadogoo do kañ a n'a cin Betel, nga hunday ka handoo woo kayandi. A na hanoo din tee jingar Izirayel

borey se, hanoo din, nga hunday no ma koy dugu sargarey kaa sargari tonadogoo boŋ.

13

Irkoy boro foo koy Betel

¹ Abadantaa na Irkoy boro foo donto ka hun Žuda gandaa ra ka kaa Betel koyraa ra. Waatoo kaŋ dontokaa too Betel, a gar Žeroboham goo ma kay a ga dugu diinandi sargari tonadogoo ga. ² Irkoy bora kaati sargari tonadogoo ga nda takaa kaŋ nda Abadantaa n'a har a se, a nee: «Sargari tonadogoo, sargari tonadogoo, hayaa ne kaŋ Abadantaa n'a har, a nee: <Iz'aru ga kaa ka hayandi Dawda hugoo ra, maapoo ti Žoziyas. Sargari juwalkey kaŋ ga dugu sargarey kaa tooru ganadogoo woo ra, han foo Žoziyas ga sargari juwalkey hunday kaa sargari sargari tonadogoo boŋ. Woo banda ga, i ga adamize birey ton a ga.> » ³ Zaari follokaa din ra, Irkoy bora na tammaasa foo cebe, a nee: «Tammaasaa kaŋ ga cebe kaŋ ŝennoo woo mana hun kala Abadantaa do, nga ne ti woo: sargari tonadogoo woo ga waaru ka boosoo doori ganda.»

⁴ Waatoo kaŋ kokoyoo maa ŝennoo kaŋ Irkoy bora kaati k'a har Betel sargari tonadogoo ga, a na nga kaboo ŝerre sargari tonadogoo ga ka nee: «Wa aroo woo dii.» Amma Žeroboham kaboo kaŋ a n'a ŝerre Irkoy bora ga cindi takaa din da, a mana hin k'a zumandi koyne. ⁵ Sargari tonadogoo waaru, boosoo kaŋ goo a ra mun ganda. Tammaasaa kaŋ Irkoy bora n'a har tee ka sawa nda ŝennoo kaŋ Abadantaa n'a har.

⁶ Kanj woo tee, kokoyoo nee Irkoy boraa se: «Ay ga wiri ni ga, Abadantaa, ni Koyoo njaaray ya ne hala ya hin k'ay kaboo zumandi.» Irkoy boraa na Irkoy njaaray, kokoyoo hin ka nga kaboo zumandi, kaboo yee nga taka žeenaa ga.

⁷ Kokoyoo nee Irkoy boraa se: «Kaa ay hugoo ra ka ŋaa, nga banda ga, ay ga gomni tee ma ne.» ⁸ Amma Irkoy boraa nee kokoyoo se: «Banda n'n'ay noo ni hugoo jere faa, ay si koy ni do. Ay si haya kul ŋaa, ay si haya kul hanj nera, ⁹ zama Abadantaa nka šelanj k'ay yaamar ka nee: «Masi haya kul ŋaa, masi haya kul hanj, ni williroo ga, masi yee nda fondaa kanj nda n'kaa.» ¹⁰ Irkoy boraa willi nda fondo tana, a mana yee nda fondaa kanj nda a kaa Betel.

Irkoy boraa mana hanjajer Abadantaa se

¹¹ Aywa alwaatoo din, annabi aru žena foo goo Betel koyraa ra. Irkoy boraa, hayaa kanj a kaa k'a tee hanoo din Betel, nda šenney kul kanj a n'i har kokoyoo se, annabi aru žeenaa iz'arey kaa k'i kul deede ngi baaba se. ¹² Ngi baaba nee i se: «Fondo foo nda a koy?» Annabi aru žeenaa iz'arey na fondaa cebe ngi baaba se kanj nda Irkoy boraa kanj hun Žuda koy. ¹³ A nee nga iz'arey se: «W'ay farkaa soolu ya ne.» I na farkaa soolu a se, a kaaru a ga. ¹⁴ A na Irkoy boraa gaarandi, a n'a gar a ga goro tuurijnaa beeri foo cire. A nee a se: «Ni ti Irkoy boraa kanj hun Žuda?» Irkoy boraa nee a se: «Agay no.» ¹⁵ Annabi aru žeenaa nee a se: «Ir ma koy hugey do ma ŋaa.» ¹⁶ Irkoy boraa nee: «Ay si hin ka willi ni bande ka koy ni do. Ay si haya

kul ɲaa wala ka hari haɲ ni bande nongoo woo ra, ¹⁷ zama ay duu šenni ka hun Abadantaa do kaɲ nee: <N'si hima ka ɲaa wala ka hari haɲ nongoo din ra, fonda a kaɲ nda ni koy, n'si hima ka willi nda a.>» ¹⁸ Aru žeenaa nee a se: «Agay hunday man'ti kala annabi sanda ni. Almalayka ka Abadantaa šennoo ka too ay do ka nee ya ne: <Koy aroo do k'a ka willi ni do a ma ɲaayan ɲaa, a ma hari haɲ.> » Nda cimi, aru žeenaa nka taari a se. ¹⁹ Kaɲ Irkoy bora a maa woo, a willi a bande ka ɲaa ka haɲ.

Abadantaa na Irkoy bora a zukandi

²⁰ I goo ma goro ka ɲaa kaɲ Abadantaa na šenni har annaboo se kaɲ na Irkoy bora a ka willi kate. ²¹ A kaati ka nee Irkoy bora a se kaɲ hun Žuda: «Hayaa ne kaɲ Abadantaa n'a har, a nee kaɲ mana yadda Irkoy šennoo ga, Abadantaa, ni Koyoo, šennoo kaɲ a n'a har ma ne, man'a dii. ²² Ni willi ka kaa ka ɲaayan ɲaa ka hari haɲ nongoo kaɲ ra Irkoy nee ma ne kaɲ masi ɲaa a ra, masi hari haɲ a ra. Woo se ni bukaa si huru ni baabey saara a ra.»

²³ Waatoo kaɲ Irkoy bora a ɲaa, a na hari haɲ ka ben, a na annaboo kaɲ n'a willandi farkaa hanse a se. ²⁴ Kaɲ Irkoy bora a goo ma koy, a kubay nda ganjihayla fonda a ra, ganjihayla a n'a wii. Bukaa cindi a ga daaru fonda a ra. Farkaa ga kay jeroo ga no din, ganjihayla a mo ga kay bukaa jeroo ga. ²⁵ Bisakawyaɲ dii bukaa kaɲ ga daara fonda a ra, ganjihayla a ga kay a jere. I koy šennoo har koyra a ra kaɲ ra annabi aru žeenaa goo. ²⁶ Annaboo kaɲ na Irkoy bora a ka

willi k'a kaa nga fondaa ra, waatoo kaŋ a maa woo, a nee: «Irkoy boraa no kaŋ mana haŋajer Abadantaa se. Abadantaa k'a noo ganjihaylaa se, ganjihaylaa na birey kayri k'a wii sanda takaa kaŋ nda Abadantaa n'a har a se.» ²⁷ Woo banda ga, a nee nga iz'arey se kaŋ i ma nga farkaa soolu nga se, i n'a soolu a se. ²⁸ A koy, a dii Irkoy boraa bukaa fondaa ra, farkaa nda ganjihaylaa ga kay bukaa jere. Ganjihaylaa mana bukaa ŋaa, a mana farkaa wii. ²⁹ Annabi aru žeenaa na Irkoy boraa bukaa zaa k'a fur nga farkaa ga k'a ka willi koyraa ra. A n'a hēe k'a sutura. ³⁰ Saaraa kaŋ a n'a soolu nga boŋ se, nga ra a na bukaa daŋ. Borey na nga buuroo hēe ka nee: «He ag'armaa!»

³¹ Suturayanoo banda ga, aru žeenaa nee nga iz'arey se: «Nda ay buu, w'ay sutura saaraa kaŋ ra Irkoy boraa goo, ay birey ma bara nga birey jere. ³² Zama šennoo kaŋ nda Abadantaa n'a donto a ma har Betel koyraa sargari tonadogoo nda Samari koyrawey tooru ganadogey hugey se, šikka sii a ra kaŋ a ga tabati.»

Žeroboham mana ifutu naŋ

³³ Hayey wey banda ga, Žeroboham mana yee nga teegoy futaa se banda. Alkabiila kul kaŋ no, a na boroyaŋ tee tooru ganadogey sargari juwalkey. Boro kul kaŋ ga baa nga ma tee sargari juwalkaw, a g'a gorandi sargari juwalyan goyoo ra tooru ganadogey ra. ³⁴ Woo tee Žeroboham hugoo borey zunuboo. Woo ka tee sabaabu nga hugoo borey halaci ka dere pew laboo ga.

14

Annabi Ahiya na Žeroboham iz'aroo buuroo har

¹ Alwaatoo woo ra, Žeroboham iz'aroo Ahiya wirci. ² Žeroboham nee nga wandoo se: «Ay g'a wiri ni ga, tun ni boŋ ga, ma ni boŋ bere taka kaŋ ra boro masi bay wala agay Žeroboham wandoo ti ni. Ma koy Silo koyraa ra, annaboo kaŋ ti Ahiya goo no din, nga no ka nee kaŋ ay ga tee gandaa woo se kokoy. ³ Ma takula woy (10), nda gatoyaŋ, nda yuu kulba foo ka koy ni bande. Nda n'too a do, hayaa kaŋ ti zankaa alhabaroo, a g'a har ma ne.» ⁴ Hayaa kaŋ Žeroboham n'a har, wandoo n'a tee. A tun ka koy Ahiya hugoo do, Silo koyraa ra. Ahiya hanse ka ŷen, moŋey mma bakam, a si hin ka dii koyne. ⁵ Amma Abadantaa nee Ahiya se: «Guna, Žeroboham wandoo ne ma kaa ni do ka ni hãa nga iz'aroo misoo ra, zama iz'aroo nka sii nda baani. Nda a too ni do, ma woo nda woo har a se. Nda a kaa, a mma nga boŋ bere ka nga boŋ tee boro tana.»

⁶ Waatoo kaŋ Ahiya maa woyoo cewey jindoo kaŋ too hugoo miŋoo ga, a nee: «Žeroboham wandoo, huru. Macin se n'ga ni boŋ bere ka ni tee boro tana? Ay dontandi ni do nda šenni šenda. ⁷ Koy nee Žeroboham se: «Hayaa ne kaŋ Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har: "Ay na ni jer jamaa game, ay na ni tee boŋkoyni ay jamaa Izirayel se. ⁸ Ay na kokoytaraa taa Dawda hugoo kone k'a noo ma ne. Amma mana tee sanda ay tamoo Dawda kaŋ n'ay yaamarey dii, ka hanga

agay nda nga binoo kul, ka haya hinne tee kaŋ ga šerre ay jine. ⁹ N'na goy futu tee ka bisa borey kul kaŋ bisa ni jine. N'koy, n'na koy tanayaŋ tee ni boŋ se. N'na guuru mennandi k'a tee tooruyaŋ k'i gana, n'n'ay binoo tunandi. N'n'ay warra ni banda ga. ¹⁰ Woo maaganda se, ay ga kate Žeroboham hugoo ga bone ka Žeroboham aru borey kul halaci, baŋŋa nda borcin Izirayel ra. Ay ga Žeroboham hugoo haabu sanda takaa kaŋ nda boro ga žiibi haabu hala a ma ben pat. ¹¹ Žeroboham hugoo boro kaŋ buu koyraa ra, hanšey g'a ŋaa. Boro kaŋ buu ganjoo ra, cirawey g'a ŋaa. Woo ti hayaa kaŋ Abadantaa n'a har."»

¹² Ahiya nee woyoo se: «Aywa, ni, koy ni hugoo do. Za ni cewoo huru koyraa ra, ni izoo ga buu. ¹³ Izirayel kul ga ni izoo hēe, i g'a sutura. Žeroboham borey ra, nga hinne no ma huru saaray ra, zama Žeroboham hugoo borey ra, nga hinne ra Abadantaa, Izirayel Koyoo dii haya henna. ¹⁴ Woo banda ga, Abadantaa ga kokoy foo tunandi nga boŋ se k'a gorandi Izirayel boŋ kaŋ ga Žeroboham hugoo tuusu. Hanoo ne ma kaa. Macin no ay ga nee? A kaa ka ben! ¹⁵ Abadantaa ga Izirayel kar hala a ma tee sanda kakaaru kaŋ ga zinji-zinji haroo ra. A ga Izirayel kaa labu henna ga kaŋ a n'a noo ŋi baabey se, a g'i say-say ka koy isaa* se banda, zama i nka bunduyaŋ sinji ŋi boŋ se k'i tee tooru woy-boro kaŋ se i ga nee Ašera ka Abadantaa futandi.

* **14:15** 14.15 Isaa no kaŋ se i ga nee Efrat.

16 A ga Izirayel fur zunubey kaŋ Žeroboham n'i tee, de a na Izirayel kaŋandi i ra maaganda se.» 17 Žeroboham wandoo tun ka koy. A willi Tirsa. A mma too hugoo jindoo ga kaŋ zankaa buu. 18 Izirayel kul n'a sutura, i n'a hēe sanda takaa kaŋ nda Abadantaa n'a har nda nga tamoo, annabi Ahiya.

19 Žeroboham teegoyey cindey, takaa kaŋ nda a na wongey tee, nda takaa kaŋ nga kokoy-taraa tiya, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra. 20 Jiiri waranka cindi hinka (22) no Žeroboham n'a tee kokoy-taraa ra. Woo banda ga, a koy nga hayragey gar alaaharaa. Nga iz'aroo Nadab tee kokoy dogoo ra.

*Waatoo kaŋ Roboham ga Žuda laama
(Taarikey 2to 12.1-16)*

21 Sulaymaana iz'aroo Roboham goro kokoy-taraa ra Žuda gandaa ra waatoo kaŋ a goo nda jiiri woytaaci cindi foo (41). Jiiri woy cindi iyye (17) no a n'a tee kokoytaraa ra a ga goro Žerizalem koyraa ra, koyraa kaŋ Abadantaa n'a suuba Izirayel alkabiilawey koyrawey kul ra ka nga maapoo daŋ a ga. Roboham jaa man'ti kala Amonj boro, maapoo ti Naama. 22 Žuda borey na goy futu tee Abadantaa jine. I na zunubu tee ka bisa wey kaŋ ngi baabey n'i tee ka Abadantaa canseroo tunandi. 23 Ngi mo na tooru ganadooyan cin, ka tondi kayandi, i na bunduyan sinji tooru woyoo Ašera maapoo ga hondu beerey kul ga nda tuuri firzi kul cire. 24 Ba

arey kaŋ cindi ka zinaa tee tooru hugey ra goo gandaa ra. Dumey kaŋ Abadantaa n'i gaaray Izirayel borey jine, ngi almuhaley kul no i cindi k'i denden.

²⁵ Roboham laamaa jiiri igguwantoo, Misira kokoyoo Šišak na Žerizalem tangam. ²⁶ A na Abadantaa hugoo almaanoo nda kokoyoo hugoo almaanoo zaa. A na hayaa kul zaa. Korawey kaŋ Sulaymaana n'i tee nda wura, a n'i kul zaa. ²⁷ Kokoyoo Roboham na alhan korayan tee dogey ra k'i talfi lakkalkey jineborey ga kaŋ ga kokoyoo hugoo mijoo lakkal. ²⁸ Waati kul kaŋ kokoyoo koy huru Abadantaa hugoo ra, nga lakkalkey ga koy nda ngi bande korawey, woo banda ga, i g'i ka willi lakkalkey hugoo do.

²⁹ Roboham teegoyey cindey, hayey kul kaŋ a n'i tee, i kul mana hantumandi kala Žuda kokoyey teegoyey citaaboo ra. ³⁰ Waati kul wongu goo Roboham nda Žeroboham game. ³¹ Woo banda ga, Roboham koy nga hayragey gar alaaharaa. I n'a sutura nga baabey jere Dawda koyraa ra. Naŋoo maapoo ti Naama, Amon boro no. Roboham iz'aroo Abiyam tee kokoy dogoo ra.

15

Waatoo kaŋ Abiyam ga Žuda laama (Taarikey 2to 13.1-3, 22-23)

¹ Nebat iz'aroo kaŋ ti Kokoyoo Žeroboham, laamaa jiiri woy cindi yaahantoo (18to) ra Abiyam tee kokoy Žuda gandaa se. ² A laama jiiri hinza Žerizalem ra. Naŋoo maapoo ti

Maaka, Abišalom ize woy no. ³ Zunubey kul kaŋ baaboo n'i tee za a mana kaa, nga da n'i kul cine tee. A mana hanga Abadantaa, nga Koyoo nda nga binoo kul sanda takaa kaŋ nda nga baaba Dawda hanga Irkoy nda nga binoo kul. ⁴ Amma Dawda maaganda, Abadantaa, nga Koyoo ga naŋ Dawda iz'aru ma cindi dumaa ga kokoytaraa ra Žerizalem ra ka naŋ Žerizalem ma duu albarka. ⁵ Zama Dawda nka haya tee kaŋ ga šerre Abadantaa jine. Hayaa kul kaŋ Abadantaa n'a yaamar nda a, a man'i hoo nga hunaroo kul ra, nda man'ti Heti boraa Uri hayaa kaŋ tee.

⁶ Roboham aloomuroo kul ra, wongu goo nga nda Žeroboham game.

⁷ Abiyam teegoyey cindey, hayey kul kaŋ a n'i tee, i kul mana hantumandi kala Žuda kokoyey teegoyey citaaboo ra. Wongu goo Abiyam nda Žeroboham game. ⁸ Abiyam koy nga hayragey gar alaaharaa, i n'a sutura Dawda koyraa ra, nga iz'aroo Asa tee kokoy dogoo ra.

*Waatoŋ kaŋ Asa ga Žuda laama
(Taarikey 2to 14.1-2; 15.16-19; 16.1-6, 11-14)*

⁹ Izirayel kokoyoo Žeroboham laamaa jiiri warankantoo (20to) ra Asa tee kokoy Žuda ra.

¹⁰ A laama jiiri woytaaci cindi foo (41) Žerizalem ra. Kaaga woyoo maanoo ti Maaka, Abišalom ize woy no. ¹¹ Haya kaŋ ga šerre no Asa n'a tee Abadantaa jine, sanda nga baaba Dawda takaa.

¹² Arey kaŋ ga zinaa tee tooru hugey ra, a n'i kul gaaray k'i kaa gandaa ra. Toorey kul kaŋ

nga hayragey n'i tee, a n'i kaa no din. ¹³ A na nga jaa Maaka kaa kokoy wandetaraa ra, zama a nka haya harramante kaŋ ti tooru tee k'a daŋ tooru woyoo Ašera maapoo ga. Asa na nga haya harramantaa kayri, a koy a ton Sederon gooroo ra. ¹⁴ Amma woo kul, a mana tooru ganadogey kayri, ba kaŋ Asa ga Abadantaa gana nda nga binoo kul nga hunaroo ra. ¹⁵ A kate nda Abadantaa hugoo ra nga baaba jinay henanantey, nda nga hunday jinay henanantey kaŋyaŋ ti nzorfu kaaray, nda wura, nda jinay tanayaŋ.

¹⁶ Wongu goo Asa nda Izirayel kokoyoo Bayeša game ngi hunaroo kul ra. ¹⁷ Izirayel kokoyoo Bayeša koy Žuda gandaa tangam. A na ceteyaŋ cin Rama se hala boro masi duu ka huru ka fatta Žuda kokoyoo Asa do. ¹⁸ Nzorfu kaaraa kul nda wuragoo kul kaŋ cindi Abadantaa alman jisidogoo ra nda almaanoo kaŋ goo kokoyoo alman jisidogoo ra, a n'i kul zaa k'i talfi nga tamey ga, a n'i sanba Siiri kokoyoo Ben-Hadad se, woo kaŋ baaba maapoo ti Tabrimon, Tabrimon baaba ti Heziyon. Ben-Hadad si goro kala Damas koyraa ra. Asa nee Ben-Hadad se: ¹⁹ «Amaana ma huru agay nda ni game sanda takaa kaŋ nda a goo ay baaba nda ni baaba game. Guna, ay ga nzorfu kaaray nda wura sanba ma ne sanda gomni. Woo ga, ma koy amaanaa hasara kaŋ goo ni nda Izirayel kokoyoo Bayeša game, woo ra, a ga mooru ay ga.» ²⁰ Ben-Hadad yadda kokoyoo Asa šennoo. A na nga wongu-izey jineborey sanba i ma koy Izirayel koyrawey tangam. I na Iyon koyraa, nda Dan koyraa, nda Abel-Bet-

Maaka koyraa, nda Kineret laamaa kul, nda Neftali gandaa kul kar. ²¹ Waatoo kaŋ Bayeša maar'a, a fay nda ka Rama koyraa cetewey cin, a koy goro Tirsa koyraa ra. ²² Woo ga, kokoyoo Asa na Žuda borey kul cee, boro sii no kaŋ a man'a cee, tondey kaŋ nda Bayeša ga Rama cin, nda bundey, a daŋ kaŋ borey ma koy i zaa kate. Kokoyoo Asa n'i kul marga ka Geba koyraa cetewey cin Benžameŋ gandaa ra, a na Mispa koyraa cetewey mo cin.

²³ Asa teegoyey cindey, nga wongaaritaraa kul, nda haya kul kaŋ a n'a tee, nda koyrawey kaŋ a n'i cin, i mana hantumandi kala Žuda kokoyey teegoyey citaaboo ra. Amma waatoo kaŋ a žen cee dori duu a. ²⁴ Woo banda ga, Asa koy nga hayragey gar alaaharaa. I n'a sutura nga baabey jere, nga baaba Dawda koyraa ra. Nga iz'aroo Žozafat tee kokoy dogoo ra.

Waatoo kaŋ Nadab ga Izirayel laama

²⁵ Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri hinkantoo ra, Žeroboham iz'aroo Nadab tee kokoy Izirayel se. A na Izirayel laama jiiri hinka. ²⁶ A na goy futu tee Abadantaa jine, fondaa kaŋ ra baaboo dira, nga no a hanga a. Zunuboo kaŋ ra baaboo na Izirayel kaŋandi, nga mo na woo din da dumoo tee. ²⁷ Ahiya iz'aroo Bayeša kaŋ ti Isakar alkabiilaa boro kaa ka hawandifutay Nadab ga. Han foo, waatoo kaŋ Nadab nda Izirayel kul na Gibeton koyraa wanga k'a daŋ game k'a dii, Bayeša koy Nadab wii Gibeton koyraa ra. Gibeton, Filisti borey wane nda a.

28 Bayeša mana Nadab wii kala Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri hinzantoo ra, a tee kokoy dogoo ra. 29 Waatoo kaŋ Bayeša goro kokoytaraa ra, a na Žeroboham hugey borey kul wii. A mana Žeroboham boro kul hundoo naŋ a ra. A n’i kul wii ka sawa nda Abadantaa šennoo kaŋ a n’a har nda nga tamoo Silo boraa Ahiya. 30 Žeroboham zunuboo ka kate woo, nda zunuboo kaŋ ra a na Izirayel kaŋandi ka Abadantaa, Izirayel Koyoo futandi.

31 Nadab teegoyey cindey, hayey kul kaŋ a n’i tee, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra.

32 Wongu goo Asa nda Izirayel kokoyoo Bayeša game ngi aloomuroo kul ra.

Waatoo kaŋ Bayeša ga Izirayel laama

33 Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri hinzantoo ra, Ahiya iz’aroo Bayeša huru kokoytaraa ra Izirayel kul boŋ. A si goro kala Tirsa koyraa ra. Jiiri waranka cindi taaci (24) no a n’a tee kokoytaraa ra. 34 A na goy futu tee Abadantaa jine, fondaa kaŋ ra Žeroboham dira, nga no a hanga a. Zunuboo kaŋ ra Žeroboham na Izirayel kaŋandi, nga mo na woo din da dumoo tee.

16

1 Abadantaa na šenni har Hanani iz’aroo kaŋ ti Žehu se kaŋ a m’a ka too Bayeša do ka nee: 2 «Ni, Bayeša man’ti baffoo. Agay ka ni jer ka ni tee ay jamaa Izirayel boŋkoynoo, amma ni hanga Žeroboham fondaa k’ay jamaa kaŋ ti Izirayel

kaṅandi zunubu ra, k'ay futandi ngi zunuboo maaganda. ³ Woo se ay ga ni nda ni hugoo borey kul haabu ka ni hugoo tee sanda takaa kaṅ Nebat iz'aroo Žeroboham hugoo ti a. ⁴ Ni boro kaṅ buu koyraa ra, hanšey g'a ṅaa, woo kaṅ buu hawsaa ra, cirawey g'a ṅaa.»

⁵ Bayeša teegoyey cindey, hayey kul kaṅ a n'i tee, nda nga asajataraa, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra. ⁶ Bayeša koy nga hayragey gar alaaharaa, i n'a sutura Tirsa koyraa ra. Nga iz'aroo Ela tee kokoy dogoo ra.

⁷ Abadantaa na šenni har annabi Žehu kaṅ ti Hanani iz'aroo se, a m'a too Bayeša nda nga hugoo borey do. Abadantaa mana šennoo har kala nga goy laaley maaganda kaṅ a n'i tee nga jine ka nga futandi nda nga teegoy laaley, sanda takaa kaṅ nda Žeroboham hugoo borey n'a tee, koyne mo Bayeša na Žeroboham hugoo borey halaci.

Waatoṅ kaṅ Ela ga Izirayel laama

⁸ Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri waranka cindi idduwantoo (26to) ra, Bayeša iz'aroo Ela tee kokoy Izirayel se. Jiiri hinka no a n'a tee kokoytaraa ra, a si goro kala Tirsa koyraa ra. ⁹ Nga goykaa kaṅ maapoo ti Zimri hawandifutay a ga. Nga ti bari torka jeroo boṅkoynoo. Han foo Ela goo Tirsa, a ga harifutu haṅ ka suu Arsa hugoo ra. Arsa ti bora kaṅ ga huga nda kokoyoo hugoo hayaa kul Tirsa koyraa ra. ¹⁰ Zimri huru hugoo ra k'a wii, a tee kokoy dogoo ra. Woo

mana teendi kala Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri waranka cindi iyyantoo (27to) ra. ¹¹ Za Zimri tee kokoy ka goro fuulaa ra, a na Bayeša hugoo borey kul wii. A mana aru kul naŋ, a mana nga boro kul naŋ, a mana nga cere kul naŋ. ¹² Zimri na Bayeša borey kul halaci ka sawa nda Abadantaa šennoo, woo kaŋ a n'a har annabi Žehu se a m'a ka too Bayeša do. ¹³ Woo kul, Bayeša nda nga iz'aroo Ela zunubey ka kate a, ka Izirayel borey daŋ zunubu ra ka Abadantaa, Izirayel Koyoo futandi nda ngi haya yaadawey. ¹⁴ Ela teegoyey cindey, hayey kul kaŋ a n'i tee, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra.

Waatoo kaŋ Zimri ga Izirayel laama

¹⁵ Zimri huru fuulaa ra Izirayel Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri waranka cindi iyyantoo (27to) ra. A si goro kala Tirsa koyraa ra. Jirbi iyee no a n'a tee kokoytaraa ra. Waatoo woo ra, Izirayel wongu-izey jamaa na Gibetonŋ wanga k'a daŋ game, koyra no kaŋ Filisti borey wane nda a. ¹⁶ Jamaa cindi no din, i maa kaŋ Zimri hawandifutay kokoyoo ga, a n'a wii. Han follokaa ra, Izirayel kul na wongu-izey jineboraa kaŋ ti Omri tee kokoy Izirayel se jamaa kaloo ra. ¹⁷ Kaŋ woo tee, Omri nda wongu-izey kul fatta Gibetonŋ ka koy Tirsa koyraa wanga k'a daŋ game k'a dii. ¹⁸ Kaŋ Zimri dii kaŋ i duu koyraa ga hini, a koy huru kokoy hugoo ra ka nuune daŋ a ra, nga hunday buu nuunaa din ra. ¹⁹ A buu nda takaa woo, nga zunubey maaganda, zama a na goy futu tee Abadantaa jine. Žeroboham fondaa

no a n'a gana ka zunubu tee, ka kate Izirayel ma kaŋ zunubu ra.

²⁰ Zimri teegoyey cindey nda hawandifutaa kaŋ a n'a tee, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra.

²¹ Waatoo woo ra, Izirayel jamaa fay ihinka. Zamna foo hanga Ginat iz'aroo Tibni bande k'a tee ngi kokoyoo. Zamna faa hanga Omri bande.

²² Amma wey kaŋ hanga Omri bande ga hin wey kaŋ hanga Ginat iz'aroo Tibni bande. Tibni buu, Omri huru kokoytaraa ra.

Waatoo kaŋ Omri ga Izirayel laama

²³ Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri waranza cindi faantoo (31to) ra, Omri tee kokoy Izirayel se. A na Izirayel laama jiiri woy cindi hinka (12). A jin ka Tirsa koyraa laama jiiri iddu. ²⁴ Woo banda ga, a koy Samari tondi hondoo day nda nzorfu kaaray tamma boŋ zenber iddu (6.000) Šemer ga. A na koyra foo cin hondoo boŋ, ka koyraa maapoo daŋ Samari ka sawa nda tondi hondoo din koyoo kaŋ maapoo ti Šemer. ²⁵ Omri na goy futu tee Abadantaa jine. A na ifutu tee ka bisa kokoyey kul kaŋ bisa a jine. ²⁶ Omri hanga fondaa kaŋ bande Nebat iz'aroo Žeroboham hanga, ka nga zunubey cine tee, ka Izirayel borey kaŋandi zunubu ra, ka Abadantaa, Izirayel Koyoo futandi nda ngi haya yaadawey.

²⁷ Omri teegoyey cindey, hayey kaŋ a n'i tee, nda nga asajataraa, i kul mana hantumandi kala Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra. ²⁸ Omri

koy nga hayragey gar alaaharaa, i n'a sutura Samari. Nga iz'aroo Akab tee kokoy dogoo ra.

Waatoŋ kaŋ Akab ga Izirayel laama

²⁹ Žuda kokoyoo Asa laamaa jiiri waranza cindi yaahantoo (38to) ra Omri iz'aroo Akab tee kokoy Izirayel se. A na jiiri waranka cindi hinka (22) tee kokoytaraa ra Izirayel, a si goro kala Samari.

³⁰ Akab na goy futu tee Abadantaa jine ka bisa borey kul kaŋ bisa a jine. ³¹ A na Nabat iz'aroo Žeroboham zunuboo cine tee. Amma woo kul mana wasa a se, a koy Sidon borey kokoyoo Etbal ize woyoo hiiji kaŋ maanoŋ ti Žezabel. A ga sujudu tooroo jine kaŋ ti Bal k'a gana. ³² A na tooru hugu cin Samari ka sargari tonadoo tee a ra Bal se. ³³ Akab na bunduyan mo sinji tooru woyoo Ašera maanoŋ ga. Akab yee koyne ka goy futu laala tana booboyan kaŋyan na Abadantaa, Izirayel Koyoo futandi. Izirayel kokoyey kaŋ bisa a jine, nga goy futaa bisa i kul waney.

³⁴ Akab waatoŋ ra, Betel koyraa boraa Hiyel na Žeriko koyraa cin. Waatoŋ kaŋ a na koyraa asaasey kaa, nga iz'aru jinaa kaŋ ti Abiram buu. Hanoo kaŋ a ga koyraa mipney dan, nga iz'aru koraa kaŋ ti Segub mo buu. Woo teendi ka sawa nda Abadantaa šennoo kaŋ a n'a har nda Nun iz'aroo Žozuwe.*

17

Annabi Ilyasu bayrandi kaŋ kogay ga tee Izirayel gandaa ra

* **16:34** 16.34 Žozuwe 6.26.

¹ Aru foo goo Tišib koyraa ra, Galad gandaa ra, maapoo ti Ilyasu, a nee Akab se: «Ay ga žee nda Abadantaa, Izirayel Koyoo kaŋ ga huna maapoo, Koyoo kaŋ goyoo ra ay goo, jiirey wey ra, harandaŋ si tee, ncirpi si kaŋ, kala nda agay hunday kaa ka šelaŋ.»

Ilyasu koy goro Kerit gooroo ra

² Abadantaa na šenni har Ilyasu se ka nee: ³ «Hun ne ra, koy waynahunay here ka tugu Kerit gooroo ra, Žurdeŋ isaa tenje. ⁴ N'ga cindi ka gooroo haroo haŋ. Ay ga gaaru-gaaruyaŋ yaamar i ma ni ŋandi no din.» ⁵ Ilyasu koy, a goy ka sawa nda woo kaŋ Abadantaa n'a har a se. A koy goro Kerit gooroo ra, Žurdeŋ isaa tenje. ⁶ Gaaru-gaaruyaŋ ga kate a se takula nda ham cijin nda zaari. A cindi a ga gooroo haroo haŋ.

Ilyasu zunbu woy foo do Serepta koyraa ra

⁷ Hala a ga too waati foo, gooroo haroo kogu, zama ncirpi mana kaŋ gandaa ra. ⁸ Woo ga, Abadantaa na šenni har Ilyasu se ka nee: ⁹ «Tun ka koy Serepta koyraa ra, Sidonŋ laamaa ra, ma cindi no din. Ay nee woy foo kaŋ kurpoo buu se a ma ni ŋandi no din ra.»

¹⁰ Ilyasu tun ka koy Serepta. A mma too koyraa miŋoo ga kaŋ woy foo kaŋ kurpoo buu ne ma tuuri kuuna. Ilyasu n'a cee ka nee a se: «Suuri, ma koy kate ya ne hari kayna jinay ra ya haŋ.» ¹¹ A goo ma koy hari ceeci, Ilyasu n'a cee koyne ka nee: «Suuri, nda n'ga yee kate, ma takula mo kabay kate ya ne ni bande.» ¹² Woyoo nee: «Ay ga žee nda Abadantaa, ni Koyoo kaŋ ga huna

maano, ɲaayan kul sii ay kone hugey do nda man'ti kabe mee foo farin kaɲ goo jinay ra nda jii kayna kaɲ goo kulba ra. Woo se ay goo ma tuuri kuuna ka koy hugey ka hina agay nda ay iz'aroo se. Nda ir n'a ɲaa ka ben, ir ga buu ɲaayan jaɲay se.» ¹³ Ilyasu nee woyoo se: «Masi hunbur, koy hugey, ma hayaa tee kaɲ n'n'a har. Amma farinoo nda jiyoo kaɲ goo ni kone tee ya ne furme kayna, ma kate a ya ne jina, nga banda ga, ma tee ni nda ni iz'aroo se, ¹⁴ zama hayaa ne kaɲ Abadantaa, Izirayel Koyoo n'a har, a nee: <Farinoo si ben jinaa ra, jiyoo kulbaa si koonu hala han kaɲ Abadantaa na ncirɲi doori laboo ga.> »

¹⁵ Woyoo koy. A n'a tee nda takaa kaɲ nda Ilyasu n'a har. Woyoo, nda nga hugoo borey, nda Ilyasu, ɲaayan goo i kone waati kuku. ¹⁶ Farinoo si ben jinaa ra, jiyoo kulbaa si koonu, ka sawa nda ŝennoo kaɲ Abadantaa n'a har nda Ilyasu miɲoo.

Ilyasu na woyoo kaɲ kurɲoo buu iz'aroo hunandi

¹⁷ Hayey wey banda ga, woyoo kaɲ do Ilyasu zunbu, iz'aroo wirci, wircoo hanse ka futu hala nongu kaɲ ra hundoo hun. ¹⁸ Woyoo nee Ilyasu se: «Irkoy bora, macin no ay n'a hasara ma ne? Ni nka kaa ay do k'ay hongandi ay layboo, k'ay iz'aroo wii wala?» ¹⁹ Ilyasu nee a se: «Ay noo ni iz'aroo.» Ilyasu na zankaa zaa nga gandoo ra k'a ka žigi ka koy soorohugoo ra kaɲ ti nga dogoo, a n'a kanandi nga daaroo boɲ. ²⁰ A kaati ka Abadantaa cee ka nee: «Abadantaa, ay Koyoo,

n'ga yadda ka woyoo woo kanj kurɓoo buu dor ka nan nga iz'aroo ma buu, ka kar nga k'ay zumandi nga do?»

²¹ Woo banda ga, Ilyasu na nga boŋ daaru zankaa ga hala cee hinza, ka kaati ka Abadantaa cee ka nee: «Abadantaa, ay Koyoo, ay ga ni ŋaaray, ma nanj zankaa woo hundoo ma yee kate a ra!» ²² Abadantaa na hanajer Ilyasu se, zankaa hundoo yee kate a ra, a huna. ²³ Ilyasu na zankaa zaa ka zunbu ka hun soorohugoo boŋ k'a noo nanjoo se ganda hugoo ra. Ilyasu nee: «Ni iz'aroo ne, a huna.» ²⁴ Woyoo nee Ilyasu se: «Sohõ ay bay kanj Irkoy boro ti ni, šennoo kanj Abadantaa g'a danj ni mijoo ra, m'a har ti cimi.»

18

Ilyasu koy Akab do

¹ Waati kuku banda ga, kogaa jiiri hinzantoo ra, Abadantaa na šenni har Ilyasu se ka nee: «Koy Akab do, ay ga ncirni kanjandi laboo ga.» ² Ilyasu koy Akab do. Woo gar heraa laala Samari laamaa ra. ³ Akab na Abdiyas kanj ga huga nda kokoyoo hugoo cee. Abadantaa hunburaa ga hanse ka bara Abdiyas ra, ⁴ waatoo kanj Žezabel na Abadantaa annabey halaci, Abdiyas na annabi zangu (100) zaa k'i tugu boro woyguu (50) woyguu (50) tondi guusu ra, ka cindi k'i noo ŋaayan nda hari. ⁵ Akab nee Abdiyas se: «Koy gandaa yaara, ma koy hari dogey kul ra, nda goorey kul ra, a ga hin ka tee subu ma duwandi i ra, ir m'a noo ir baryey nda ir lanbaanawey se hala ir masi kaa ka tilasu ka wiiya i ra.» ⁶ I

na gandaa zamna ngi game k'a yaara. Akab koy fondo foo ra, Abdiyas koy fondo tana ra.

⁷ Abdiyas goo fondaa ra, a kubay nda Ilyasu. Waatoo kanj Abdiyas dii a, a na Ilyasu bay, a na nga ndumoo sinji laboo ra k'a foo ka nee: «Ni no ay koyoo Ilyasu wala?» ⁸ Ilyasu nee a se: «Agay no. Koy nee ni koyoo Akab se kanj ay goo ne.» ⁹ Abdiyas nee: «Macin ti zunuboo kanj ay n'a tee kanj se n'ga agay, ni tamoo danj Akab kaboo ra a m'ay wii? ¹⁰ Ay ga žee nda Abadantaa kanj ga huna maapoo, ganda sii no, laama mo sii no kanj ra ay koyoo mana boro sanba ka koy ni ceeci. Nda borey willi kate ka nee kanj n'sii no, a ga nee nongoo borey wala gandaa borey se kanj i ma žee, nda cimi no kanj i mana dii ni. ¹¹ Nga no sohõ n'ga nee kanj ya koy nee ay koyoo se: <Ilyasu goo ne.> ¹² Nda ay koy a har Akab se, ka gar a mana duu ni, zama nda ay hun ni do sohõ da, Abadantaa Hundoo ga koy nda ni nongu kanj ay s'a bay ra, woo ga, a g'ay wii. Ka gar Abadantaa hunburaa goo ay binoo ra za ay zankataraa ga. ¹³ Waatoo kanj Žezabel ga Abadantaa annabey wii, hayaa kanj ay n'a tee mana maar'a wala, ay koyoo? Ya nka annabi zangu (100) zaa Abadantaa annabey ra ka koy i tugu boro woyguu (50) woyguu (50) tondi guusu ra, ka cindi k'i noo ņaayan nda hari. ¹⁴ Nga no, sohõ ni, n'ga nee kanj ya koy nee ay koyoo se kanj Ilyasu goo ne. A ga kaa k'ay wii.» ¹⁵ Ilyasu nee: «Ay ga žee nda Abadantaa, Aduŋŋakoyoo kanj ga huna maapoo, nga kanj goyoo ra ay goo, kanj hõ ay ga koy Akab do.»

¹⁶ Abdiyas koy Akab kubay k'a noo Ilyasu alhabar. Woo ga, Akab koy Ilyasu kubay. ¹⁷ Za kaŋ Akab dii Ilyasu, Akab nee a se: «Ni no ka kate Izirayel ga bone!» ¹⁸ Ilyasu nee: «Man'ti agay no ma kate Izirayel ga bone. Ni nda ni baaba hugoo no ma kate Izirayel ga bone, zama war na Abadantaa yaamarey naŋ ka koy Balyaŋ gana. ¹⁹ Sohō, daŋ Izirayel kul ma kaa ka marga ay jere Karmel tondi hondoo here nda annabi zangu taaci nda woyguwaa (450) kaŋ ga Bal gana, nda annabi zangu taaca (400) kaŋ ga Ašera tooru woyoo gana ka ŋaa Žezabel bande.»

Ilyasu nda Bal annabey Karmel tondi hondoo ga

²⁰ Akab donto Izirayel borey kul do ka Bal annabey marga Karmel tondi hondoo here. ²¹ Ilyasu man jamaa ka nee: «Hala waati foo no war ga fondo hinka ganayan naŋ? Nda Abadantaa ti Irkoy, wa hanga a bande, nda Bal no, wa hanga a bande.» Jamaa man'a zaabi nda baffoo.

²² Ilyasu nee jamaa se: «Agay hinne ka cindi Abadantaa annabey ra, ka gar Bal annabey man'ti kala boro zangu taaci nda woyguu (450). ²³ Aywa, wa kate ya ne haw yaaru hinka. Bal annabey ma haw yaaru foo suuba i ra k'a fooru k'a fur tuurey boŋ, amma i masi nuune daŋ a ra. Agay mo ga haw yaaru faa zaa k'a fooru k'a fur tuurey boŋ bila nda ya nuune daŋ a ra. ²⁴ Woo banda ga, war ma war koyoo maŋnoo cee k'a ŋaaray, agay mo ga Abadantaa maŋnoo cee k'a ŋaaray. Koyoo kaŋ zaaboo ti nuune, nga ti

Irkoy.» Jamaa kul na Ilyasu zaabi ka nee: «Ir yadda ni šennoo.» ²⁵ Ilyasu nee Bal annabey se: «Wa haw yaaru foo suuba, war ma jin k'a hanse, zama war ga boobo, woo banda ga, war ma war koyoo cee, amma war masi nuune dan a ra.»

²⁶ I na haw yaaroo zaa kanj i n'a noo i se, i n'a hanse k'a fur tuurey bonj. I kaati ka Bal maapoo cee za subbaahi hala zaarikayaa ra ka nee: «Bal, ir zaabi.» Amma šenni sii no, zaabi sii no. I ga sar ka gan sargari tonadogoo kanj i n'a tee jere.

²⁷ Zaaroo gamoo ra, Ilyasu n'i poojo, a nee: «Wa hanse ka kaati, zama koy no, a goo ma miile, wala a goo salangaa ra, wala a goo naarumay ra, wala a ga hin ka tee a goo ma jirbi, a ga tun.»

²⁸ I na kaati beeri tee, i sintin ka ngi bonj hay nda ngi takubawey nda ngi yaajey ka sawa nda ngi alaadaa takaa hala nongu kanj ra kuri hun i ga.

²⁹ Waatoo kanj zaarikayaa bisa, i tee hollay-ize ka koy hala aluulaa taas sargaroo kaayanoo ga. Šenni sii no, zaabi sii no, dukku-durum.

³⁰ Waatoo woo, Ilyasu nee jamaa kul se: «Wa man kate ay do ne.» Jamaa kul man a. Abadantaa sargari tonadogoo kanj kayri, a n'a hanse.

³¹ Ilyasu na tondi woy cindi hinka (12) zaa ka sawa nda Yakuba izey alkabiila hinnaa, Yakuba woo da se Abadantaa na šenni har ka nee: «Ni maapoo ga tee Izirayel.»*

³² A na tondey ka sargari tonadoo cin Abadantaa maapoo ga. A na guusu kaa sargari tonadogoo kuubi-ka-beraa ra, guusoo ga hin ka hari liitar waranza (30) cine zaa. ³³ A na tuurey hanse, a na haw yaaroo fooru

* **18:31** 18.31 Sintinoo 32.9; 35.10.

k'a dan tuurey boŋ. ³⁴ Woo banda ga, a nee: «Wa koy hoobu taaci too hari, war m'í doori sargari kukurantaa nda tuurey boŋ.» A nee koyne: «Wa yee ka doori a boŋ, a ma tee cee hinka.» I n'a tee cee hinka. A yee koyne ka nee: «Wa yee ka doori a boŋ, a ma tee cee hinza.» I n'a tee cee hinza. ³⁵ Sargari tonadogoo kul tee hari, guusoo mo too nda hari.

³⁶ Taasu sargaroo kaayanoo waati, Ilyasu man kate, a nee: «Abadantaa, Ibrahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, Izirayel Koyoo, hō bayrandi kaŋ ni ti Irkoy Izirayel ra, kaŋ agay ti ni tamoo, kaŋ hayey wey mo kul ay man'í tee nda kala ni yaamaroo. ³⁷ Ay zaabi, Abadantaa, ay zaabi hala jamaa woo ma bay kaŋ ni, Abadantaa ti Irkoy, ni no ma ngi biney yeeti kate ni ga.» ³⁸ Woo ga, Abadantaa nuunaa zunbu ka sargari kukurantaa, nda tuurey, nda tondey, nda nongoo din laboo ton. Haroo kaŋ goo guusoo ra, nuunaa n'a kogandi. ³⁹ Waatoo kaŋ jamaa kul dii woo, i sujudu ka ngi ndumey sinji laboo ra ka nee: «Abadantaa ti Irkoy, Abadantaa ti Irkoy!» ⁴⁰ Ilyasu nee i se: «Wa Bal annabey dii, ba affoo masi hun i ra.» I n'í dii. Ilyasu n'í ka zunbu ka koy Kišoŋ gooroo ra ka jindey kaa.

Kogaa ben Izirayel gandaa ra

⁴¹ Ilyasu nee Akab se: «Koy ŋaa ka haŋ, zama jinjinoo woo kaŋ n'ga maar'a, hirri no.» ⁴² Akab koy ŋaa ka haŋ. Amma Ilyasu žigi Karmel tondi hondoo boŋoo boŋ, a gunguma ganda ka nga ndumoo dan nga cee gamey ra. ⁴³ A nee nga tamoo se: «Ay g'a wiri ni ga, žigi ka teekoo

here guna.» Tamoo žigi k'a guna. A nee Ilyasu se: «Haya sii no.» Cee iyye Ilyasu ga nee a se kaŋ a ma koy guna. ⁴⁴ Cee iyyantoo, tamoo nee: «Duula kaccu foo kaŋ ga too boro kabe gundoo goo ma tun teekoo boŋ.» Ilyasu nee: «Koy nee Akab se kaŋ a ma nga bari torkaa soolu ka koy nga do, ncirŋoo masi koy a ganji a ma koy.»

⁴⁵ Waati kayna banda ga, beenaa kul bibi nda duula. Hewoo tun, ncirŋi beeri kaŋ. Akab žigi nga torkaa ga ka koy Žizireyel. ⁴⁶ Abadantaa na albarka daŋ Ilyasu ra kaŋ na gamahaw ka nga centoo šiita ka huru Akab jine ka koy too hala Žizireyel.

19

Ilyasu binoo hun

¹ Hayey kul kaŋ Ilyasu n'i tee, nda takaa kaŋ nda a na Bal annabey wii, Akab n'i kul deede Žezabel se. ² Žezabel na dontokaw sanba Ilyasu do ka nee: «Koyey ma goy goy ay ga nda subaa dimmaa woo ga, ay mana hayaa tee ma ne kaŋ n'n'a tee annabey affoo kul se.» ³ Ilyasu hunbur, a zuru ka nga hundoo hallasi. A koy too Ber-Šeba kaŋ goo Žuda gandaa ra, a na nga tamoo naŋ no din. ⁴ Nga hunday na saajoo fondaa zaa, a na zaari foo tee a ga dira hala a too saabay foo jere kaŋ goo jere ga, a goro a cire. A nee nga binoo ra nga mma baa nga ma buu, a nee: «A wasa, sohō Abadantaa, ay hundoo dii, zama ya na bisa ay baabey.» ⁵ Woo banda ga, a kani saabaa cire, a jirbi. Dogoo din da almalayka too a do k'a taaru, a nee a se: «Tun ka ŋaa.» ⁶ A

tun, a ga dii takula kaŋ tonandi tondi ga nda zollo hari goo nga jeroo ga. A ŋaa, a haŋ, woo banda, a yee ka kani. ⁷ Abadantaa almalaykaa yee koyne ka kaa a do cee hinkantoo k'a taaru ka nee a se: «Tun, ma ŋaa, zama fonda a ga kuu ma ne.» ⁸ A tun, a ŋaa, a haŋ. Gaaboo kaŋ a duu a ŋaahayaa woo banda ga, a tun ka dira zaari woytaaci (40) nda cijin woytaaci (40) ka koy too hala Irkoy tondi hondoo do kaŋ ti Horeb.

Irkoy na Ilyasu binoo dan

⁹ Kaŋ Ilyasu too no din, a huru tondi guusu ra ka cijinoo tee. Abadantaa na ŋenni har a se ka nee: «Macin no n'ga tee ne ra, Ilyasu?» ¹⁰ A nee: «Ay hanse ka gurgay Abadantaa, Adupɲakoyoo se. Amaanaa kaŋ n'n'a dan ni nda Izirayel borey game, i n'a hasara, i na ni sargari tonadogey kayri, i na ni annabey wii nda takuba. Agay hinne ka cindi, sohõ i ga baa ngi m'ay wii.» ¹¹ Abadantaa nee: «Fatta ka kay tondi hondoo boŋ agay, Abadantaa jine.» Abadantaa kaa ka bisa. Hew beeri gaabikoyne tun ka tondi hondey waaru, ka tondey kayri-kayri Abadantaa jine. Amma Abadantaa sii hewoo ra. Hewoo banda ga, laboo jijiri, amma Abadantaa sii labu jijiroo ra. ¹² Labu jijiroo banda ga, nuune tee, amma Abadantaa sii nuunaa ra. Nuunaa banda ga, jinde baana fatta. ¹³ Kaŋ Ilyasu maa jindoo woo, Ilyasu na nga burmusoo ka nga ndumoo daabu, ka fatta ka kay tondi guusoo minoo ga. Jinde foo ne ka fatta ka nee a se: «Macin no n'ga tee ne ra, Ilyasu?» ¹⁴ Ilyasu nee: «Ay hanse ka gurgay Abadantaa, Adupɲakoyoo se. Amaanaa

kaŋ n'n'a daŋ ni nda Izirayel borey game, i n'a hasara, i na ni sargari tonadogey kayri, i na ni annabey wii nda takuba. Agay hinne ka cindi, sohō i ga baa ngi m'ay wii.»

¹⁵ Abadantaa nee Ilyasu se: «Fondaa kaŋ n'n'a zaa ka kaa ne, willi a bande ka koy saajoo ra ka koy hala Damas. Nda n'too no din, ma Hazayel yon k'a tee Siiri gandaa kokoyoo. ¹⁶ Woo banda ga, ma koy Nimši iz'aroo Žehu mo yon k'a tee Izirayel kokoyoo. Ma Šafat iz'aroo Alyasu mo yon kaŋ si hun kala Abel-Mehola k'a tee annabi ni dogoo ra. ¹⁷ Boro kaŋ zuru ka hun Hazayel takubaa cire, Žehu g'a wii, boro kaŋ zuru ka hun Žehu takubaa cire, Alyasu g'a wii. ¹⁸ Amma ay ga boro zenber iyye (7.000) hallasi Izirayel ra kaŋ mana bay ka kanje sonbu Bal se, de mo mijey mana bay k'a summu.»

Ilyasu na Alyasu daŋ nga dogoo ra

¹⁹ Ilyasu hun no din ka koy Šafat iz'aroo Alyasu do. A gar Alyasu mma beeri, haw hinka-hinka hala cee woy cindi hinka (12) nda a ga beeri, iwoy cindi hinkantoo (12to) bara a kone. Kaŋ a bisa Alyasu jere, a na nga burmusoo warra a boŋ. ²⁰ Alyasu na nga hawey naŋ, a zuru ka hanga Ilyasu bande, a nee: «Ay g'a wiri ni ga, ma naŋ ya koy ay baaba nda ay jaa hoybaani jina ya hanga ni.» Ilyasu nee a se: «Koy, ma willi kate. Hayaa kaŋ ay n'a tee ma ne maaganda se n'ga willi kate.» ²¹ Alyasu hun Ilyasu do ka koy, a na haw hinkaa wii k'i tee sargari. Beeri bundey kaŋ goo hawey ga nda a na hawey ton k'i noo borey

se i m'ina. Woo banda ga, a tun ka hanga Ilyasu bande ka alhaadimay a se.

20

Siiri gandaa kokoyoo na Samari dii

¹ Siiri gandaa kokoyoo Ben-Hadad na nga wongu-izey kul marga. Kokoy waranza cindi hinka (32) tonton a ga nda bariyan nda bari torkayan. A žigi ka koy Samari koyraa wanga k'a dan game k'a tangam. ² A na dontokawyan sanba koyraa ra, Izirayel kokoyoo Akab do, ³ a nee kan i ma koy nee a se kan nga, Ben-Hadad nee: «Ni nzorfu kaaraa nda ni wuragoo kul ti agay wane, ni wandey nda ni izey kul ihenney ti agay wane.» ⁴ Izirayel kokoyoo n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo, kokoyoo, woo kan n'n'a har ti cimi, agay nda ay kabehayaa kul ti ni wane.» ⁵ Dontokey willi kate koyne, i nee kan Ben-Hadad nee: «Ay na dontokawyan sanba ni do ka nee ma ne kan ma ni nzorfoo, nda ni wuragoo, nda ni wandey, nda ni iz'arey noo ya ne. ⁶ Šikka sii, suba dimmaa woo cine ga ay g'ay tamey sanba ni do, i ga koy ni hugoo nongey kul guna, nda ni tamey hugey, haya kul kan ni do, a goo nda alfayda, i ga koy nda a kul.»

⁷ Izirayel kokoyoo na gandaa boro beerey kul cee ka nee i se: «Ay g'a wiri war ga, war ma dii takaa kan nda aroo woo ga ifutu ceeci ir se, zama a nka dontokaw sanba ka nee kan ya nga noo ay wandey, nda ay izey, nda agay nzorfoo, nda ay wuragoo, ya na wanji a se.» ⁸ Boro beerey kul nda jamaa kul nee a se: «Masi hanajer a se, masi

yadda šennoo woo se.» ⁹ Akab nee Ben-Hadad dontokey se: «Wa koy nee ay koyoo, kokoyoo se kaŋ woo kaŋ a na dontokey sanba k'a har cee jinaa, ay yadda a ga, amma woo kaŋ nga ne k'a har sohō da, ay si hin k'a tee.» Dontokey koy šennoo har Ben-Hadad se.

¹⁰ Ben-Hadad yee koyne ka alhabar sanba Akab do ka nee a se: «Koyey ma goy goy ay ga nda ay mana Samari koyraa kayri-kayri hala nongu kaŋ ra wongu-izey kaŋ goo ay bande, laboo kayriroo hamnoo, i kul si hin ka ngi kabey too a ra.» ¹¹ Amma Izirayel kokoyoo na Ben-Hadad zaabi, a nee: «Wa koy nee Ben-Hadad se: <Boro kaŋ ga nga gamoo haw wongu se si hima ka bolsay sanda boro kaŋ kaa ka hun wongu ra.> » ¹² Waatoo kaŋ šennoo too Ben-Hadad do, a gar nga nda kokoy tanayaŋ goo ma harifutu haŋ hukumey ra. A nee nga tamey se: «Wa soolu!» I koy jine tee Samari koyraa se k'a tangam.

Kokoyoo Akab duu hinay Siiri kokoyoo ga

¹³ Waatoo woo ra, annabi foo man Izirayel kokoyoo Akab ka nee a se: «Abadantaa nee: <N'ga dii jama beeroo woo kul, guna, ay g'i daŋ ni kaboo ra hō. Nda woo tee, n'ga bay kaŋ agay ti Abadantaa.> » ¹⁴ Akab nee: «May no a g'a tee sibil k'i daŋ ay kaboo ra?» Annaboo nee: «Hayaa ne kaŋ Abadantaa n'a har: <Sibiloo man'ti kala gandaa boŋkoyney arusooga goykey.> » Akab nee: «May ma jin ka wongoo sintin?» Annaboo nee: «Ni.»

¹⁵ Akab na gandaa boŋkoyney arusooga goykey kul kabu, i tee zangu hinka nda waranza

cindi hinka (232). Nga banda ga, a na Izirayel borey jamaa wongu-izey kul kabu, i tee boro zenber iyeye (7.000). ¹⁶ I fatta ka koy wongu zaarikayaa ra. Woo gar Ben-Hadad nda kokoy tana waranza cindi hinkaa (32) kaŋ g'a faaba goo hukumey ra i ga harifutu haŋ ka suu. ¹⁷ Gandaa boŋkoyney arusooga goykey ti boro jinawey kaŋ fatta. Ben-Hadad na boroyaŋ sanba ka koy dii macin bara no. I willi kate ka nee a se: «Boroyaŋ ka hun Samari koyraa ra ka kaa.» ¹⁸ Ben-Hadad nee: «Nda alaafiya se i fatta, w'i dii kate i ga huna, nda wongu se i fatta, w'i dii kate i ga huna.» ¹⁹ Gandaa boŋkoyney arusooga goykey fatta koyraa ra, Izirayel wongu-izey jamaa hanga ey. ²⁰ Ngi affoo kul na Siiri borey aru foo kar. Kaŋ woo tee, Siiri borey zuru. Izirayel borey n'i gaaray. Siiri kokoyoo Ben-Hadad kaaru bari boŋ, a zuru ka hun i ra, nga nda bari kaarukaw fooyaŋ. ²¹ Izirayel kokoyoo na Siiri borey wongu, a na ngi baryey wii ka bari torkawey kar, ka hasaraw beeri tee i se. ²² Annaboo yee koyne ka kaa kokoyoo do ka nee a se: «Albarka daŋ ni boŋ ra, ma gaabandi, ma dii woo kaŋ n'ga hima k'a tee, zama yeeši dimmaa woo cine ga, Siiri kokoyoo ga yee ka kaa ka ni tangam.»

Akab yee ka hin

²³ Siiri kokoyoo goykaw beerey nee a se: «Izirayel borey Koyoo man'ti kala tondi hondey Koyoo. Woo se i hin ir. Ir ma koy i tangam gangani ra, šikka sii a ra kaŋ ir ga hin ey. ²⁴ Hayaa kaŋ n'ga hima k'a tee man'ti kala ma kokoy waranza cindi hinkaa (32) kul kaa ngi

fuulaa ra, ma goforneryan dan dogey ra. ²⁵ Ni wongu-izey kan halaci, n'ga hima ka ngi hinnaa wongu-ize soolu. Bari hinnaa kan buu, ma nga cinaa ceeci, bari torkawey kan hasara, ma ngi cinaa ceeci. Nga banda ga, ir ga koy Izirayel borey tangam ganganoo ra. Nda woo teendi, šikka sii a ra kan ir ga hin ey.» Kokoyoo yadda i se, woo kan i n'a har, a n'a tee.

²⁶ Jiiri taagaa ra, waati follokaa ra, Ben-Hadad yee koyne ka Siiri borey kabu. Woo banda ga, a žigi ka koy Afek koyraa ra ka Izirayel wongu.

²⁷ Izirayel borey mo kabandi, i n'i noo haya kan nda i ga huna. Woo banda ga, i koy Siiri borey kubay. Izirayel borey na ngi kaloo sinji i tenje. Izirayel ga tee i jine sanda hancin kurize kaccu hinka, ka gar Siiri borey na gandaa too.

²⁸ Irkoy boraa* man Izirayel kokoyoo ka nee a se: «Hayaa ne kan Abadantaa n'a har: <Siiri borey ga nee kan Abadantaa man'ti kala tondi hondey Koyoo, a man'ti ganganoo Koyoo, woo maaganda se ay ga wongu-izey jama beeroo woo kul kanandi ni kaboo ra. Nda woo tee, war ga bay kan agay ti Abadantaa.> »

²⁹ Wongu-ize jama hinkaa koy goro ka cere tenje jirbi iyye. Jirbi iyyantoo hane i na wongoo sintin. Izirayel borey na Siiri borey wongu-ize kan goo cee ga boro zenber zangu (100.000) wii zaari folloku.

³⁰ Cindey zuru ka koy Afek koyraa ra. Amma cetaa kan ga Afek koyraa kuubi kan aru zenber waranka cindi iyye (27.000) boŋ i ra k'i wii. Ben-Hadad zuru, a too koyraa ra, a koy tugu hugu-

* **20:28** 20.28 Irkoy boraa da se i ga nee annabi sorro 13to ra.

izoo ra kaŋ goo hala kunehere.

Akab na Siiri kokoyoo hundoo naŋ a ra

³¹ Nga tamey nee a se: «Ir maa kaŋ Izirayel hugoo kokoyey man'ti kala boro hennayaŋ. Naŋ ir m'ir boŋ yeeti ganda ka saaku kasayaŋ daŋ ir ga, ir ma karfu didiji ir boŋey ga ka fatta ka koy ūe laŋ Izirayel kokoyoo se. A ga hin ka tee a ma ni hundoo naŋ ni ra.» ³² I na saaku kasayaŋ daŋ ngi ga, i na karfu haw ngi boŋey ga ka koy Izirayel kokoyoo do ka nee a se: «Ni tamoo Ben-Hadad nee kaŋ ma suuri ka nga hundoo naŋ nga ra.» Akab nee: «A ga huna wala? Ag'armaa no.»

³³ Borey din, ūennoo tee i se silbay henna, woo kaŋ Akab n'a har, i cahã ka naanay a. I nee: «Cimi no, Ben-Hadad man'ti kala ni armaa.» Akab nee: «Wa koy kate a.» Ben-Hadad hun nga tugudogoo ra ka koy Akab do. Akab n'a ūigandi nga bari torkaa boŋ. ³⁴ Ben-Hadad nee Akab se: «Koyrawey kaŋ ay baaba n'i taa ni baaba kone, ay g'i yeeti ma ne. N'ga hin ka maamaladooyaŋ tee Damas koyraa ra sanda takaa kaŋ nda ni baaba n'a tee Samari koyraa ra.» Izirayel kokoyoo nee: «Agay, amaana zaa ya ne jina ya ni naŋ ma koy.» Akab na amaana daŋ a ga k'a naŋ a ma koy.

Irkoy mana yadda Akab ga

³⁵ Han foo boro foo kaŋ goo annabey ra nee nga cine annabi tana foo se: «Abadantaa nee kaŋ m'ay kar.» Amma ceroo mana yadda k'a kar. ³⁶ Woo banda ga, annabi jinaa nee nga cinaa se: «Mana haŋajer Abadantaa ūennoo se, woo maaganda se nda ni hun ay do ka koy, ganjihayla

ga ni kubay ka ni kar ka ni wii.» A hun a do ka koy, kul ganjihayla foo n'a kubay k'a wii.

³⁷ Annaboo yee koyne ka aru foo kubay, a nee a se: «Ay g'a wiri ni ga m'ay kar.» Aroo woo n'a kar hala a maray. ³⁸ Annaboo na zaara didiji nga moyey ga ka nga bon bere ka koy kay fondaa ga, ka kokoyoo bisaroo batu. ³⁹ Waatoo kan kokoyoo kaa ka bisa, annaboo na nga jindoo jer k'a cee ka nee a se: «Agay, ni tamoo nka fatta ka koy wongoo ra kan aru foo hun wongu-izey ra ka kate ay do aru foo ka nee ya ne: <Aroo woo lakkal, nda ni nan a zuru, n'ga wiiyandi dogoo ra, wala ma nzorfu kaaray tamma zenber hinza (3.000) bana.> ⁴⁰ Amma kan ay ga almuraadey ra nongoo woo ra nda nongoo woo here, aroo dere.» Izirayel kokoyoo nee a se: «Ni hunday na ni ciitoo dunbu ka ben.» ⁴¹ Dogoo din da, annaboo na zaaraa kaa nga moyey ga. Kokoyoo n'a bay kan annabey affoo no. ⁴² A nee kokoyoo se: «Hayaa ne kan Abadantaa n'a har: <Hayaa kan se bora kan ay dan a ma wiiyandi, n'n'a nan a ma koy, woo se ni hundoo ga huru nga hundoo dogoo ra, ni borey hundey ga huru nga borey hundey dogoo ra.> » ⁴³ Izirayel kokoyoo willi ka koy nda gaabuunay nda binemarayyan nga hugoo do Samari.

21

Nabot wiiyanoo

¹ Hayey din kan tee banda ga, woo kan tee ne. Aru foo goo no kan ti Žizireyel boro, maanon ti Nabot. A goo nda alaneb faari foo Žizireyel.

Faaroo sii kala Samari* kokoyoo Akab kokoy hugoo jere. ² Han foo Akab nee Nabot se: «Ay noo ni alaneb faaroo y'a tee saddiŋa, zama a goo ay hugoo jere. Ay ga alaneb faari tana kaŋ baa ni wanoo noo ma ne dogoo ra, wala mo nda n'baa ay ga nga hayoo bana ma ne.» ³ Amma Nabot nee Akab se: «Yala Abadantaa m'ay waa ya tuboo noo ma ne kaŋ ay baabey n'a naŋ ya ne.»†

⁴ Akab koy nga do nda gaabuunay nda bine-marayyan Žizireyel bora a Nabot ŝennoo maaganda, zama Nabot nka nee: «Tuboo kaŋ ay baabey n'a naŋ ya ne, ay s'a noo ma ne.» Akab koy kani nga daaroo ga ka nga jinoo tenjandi cetaa, ka wanji ka ŋaa. ⁵ Nga wandoo Žezabel kaa jeroo ga ka nee a se: «Macin se n'ga gaabuunay hala nongu kaŋ ra ma wanji ŋaayan?» ⁶ A na nga wandoo zaabi ka nee: «Ya nka ŝelan Žizireyel bora a Nabot se kaŋ a ma nga alaneb faaroo neere ya ne wala nda a baa ya alaneb faari tana yeeti a se dogoo ra. A nee kaŋ nga si nga alaneb faaroo noo ya ne.» ⁷ Woo ga, nga wandoo Žezabel nee a se: «Adiši man'ti ni bara Izirayel kokoytaraa ra? Tun ka ŋaa, ni binoo ma kan. Ay ga Žizireyel bora a Nabot faaroo noo ma ne.»

⁸ Žezabel na batagayan hantum Akab maapoo ga ka Akab tammaasaa dan i ga. Koyraa kaŋ ra Nabot goo nda goray, a na batagawey sanba boro beerey nda jineborey se. ⁹ A nee batagawey din ra: «War ma zaari kayandi kaŋ ra bora a kul ga

* **21:1** 21.1 Samari koyraa ti Izirayel laamaa koyra beeroo.

† **21:3** 21.3 Sargarey 25.23.

meehaw. War ma Nabot gorandi jamaa kul jine. ¹⁰ Woo banda ga, war ma boro hinka attabiya futukoyni gorandi a jine, i ga seedetaray tee a ga ka nee: <Ni, n'na Irkoy wow, n'na kokoyoo mo wow.> Woo ga, war ma koy nda a koyraa dumaa ga k'a warra nda tondi k'a wii.»

¹¹ Nabot koyraa borey, nda boro beerey, nda jineborey kaŋ ga huna koyraa ra goy nda takaa kaŋ nda Žezabel n'a har. Šennoo kaŋ a n'a har batagawey ra, i n'a tee nda takaa din da. ¹² I na zaari kayandi ka meehaw, i na Nabot gorandi jamaa jine. ¹³ Aru attabiya futukoyni hinkaa kaa ka goro ka Nabot tenje, i na taari seedetaray tee Nabot ga jamaa jine ka nee: «Nabot na Irkoy wow, a na kokoyoo wow.» Woo ga, i n'a ka koy koyraa dumaa ga, i n'a warra nda tondi, a buu.

¹⁴ I sanba ka alhabar daŋ Žezabel ra ka nee: «I na Nabot warra nda tondi, a buu.» ¹⁵ Waatoo kaŋ Žezabel maa kaŋ i na Nabot warra nda tondi, a buu, a nee Akab se: «Tun ka koy ka Žizireyel bora a Nabot alaneb faaroo zaa, woo kaŋ a wanji k'a neere ma ne, zama Nabot sii hundi ra, a buu.» ¹⁶ Waatoo kaŋ Akab maa kaŋ Nabot buu, a tun ka koy Žizireyel bora a Nabot alaneb faaroo ra k'a tee nga wane.

Irkoy na Akab nda Žezabel zukandi

¹⁷ Woo kaŋ tee banda ga, Abadantaa na šenni har Tišib bora a Ilyasu se ka nee: ¹⁸ «Tun ka koy Izirayel kokoyoo Akab do kaŋ goo Samari. A goo Nabot alaneb faaroo ra, a nka koy faaroo tee nga wane. ¹⁹ Ma nee a se: <Hayaa ne kaŋ Abadantaa

n'a har, a nee: "N'na boro wii jina, ni yadda ka nga kabe almaanoo mo taa!"> Ma nee a se koyne: <Hayaa ne kaŋ Abadantaa n'a har, a nee: "Nongoo kaŋ ra hanšey na Nabot kuroo logu, no din hunday ra i ga ni mo kuroo logu."> »

²⁰ Akab nee Ilyasu se: «Ni duu agay, agay iberoo.» Ilyasu nee a se: «Ay duu ni, zama ni ka ni boŋ daŋ haya ra ka goy futu tee Abadantaa jine. ²¹ Woo se ay ga kate ni ga bone, ay ga ni tuusu pat. Aru kul kaŋ ti Akab boro, a ma tee tam wala borcin, ay g'i kul kaa Izirayel ra. ²² Ay ga ni hugoo tee sanda Nebat iz'aroo Žeroboham hugoo cine, nda sanda Ahiya iz'aroo Bayeša hugoo cine, zama n'n'ay futandi ka Izirayel borey kaŋandi zunubu ra. ²³ Haya kaŋ ti Žezabel mo, Abadantaa šelaŋ a ga ka nee: <Hanšey ga Žezabel ŋaa Žizireyel koyraa cetaa cire.> ²⁴ Akab boro kaŋ buu koyraa ra, hanšey g'a ŋaa, woo kaŋ buu hawsaa ra, cirawey g'a ŋaa.»

²⁵ Boro kul mana goy futu tee Abadantaa jine ka nga boŋ daŋ haya ka too Akab. Nga wandoo Žezabel k'a tusa. ²⁶ Haya harramante no a na tee ka toorey gana sanda Amor borey takaa kaŋ Abadantaa n'i gaaray Izirayel borey jine.

Akab na nga boŋ yeeti ganda Abadantaa jine

²⁷ Waatoo kaŋ Akab maa šenney wey, a na nga darbawey kottu. A na saaku kasayaŋ daŋ nga jindoo ra ka meehaw. A ga kani nda saaku kasaa, a ga mossoyaada ka dira. ²⁸ Abadantaa na šenni har Tišib bora a Ilyasu se ka nee: ²⁹ «N'dii takaa kaŋ nda Akab na nga boŋ yeeti ganda ay jine?

Zama de a na nga boŋ yeeti ganda ay jine, ay si bonaa nga hugoo se tee nga hunaroo ra. Ay g'a tee nga iz'aroo waatoo ra.»

22

*Akab ga baa nga ma Ramot koyraa dii
(Taarikey 2to 18.1-3)*

¹ Jiiri hinza tee kaŋ wongu mana huru Siiri borey nda Izirayel borey game. ² Amma jiiri hinzantoo ga, Žuda kokoyoo Žozafat doo ka koy Izirayel kokoyoo do kaŋ ti Akab. ³ Woo gar Izirayel kokoyoo nee nga goykey se: «War ga bay kaŋ Ramot koyraa kaŋ goo Galad gandaa ra man'ti kala ir wane wala? Woo kul, ir si haya kul tee k'a taa Siiri kokoyoo kone.» ⁴ Akab nee Žozafat se: «N'ga hanga ay bande ka koy Ramot wongu Galad ra wala?» Žozafat nee Izirayel kokoyoo se: «Agay nda ni man'ti kala sanda affoo, ay borey nda ni borey ti sanda affoo, ay baryey nda ni baryey ti sanda affoo.»

*Miše nda Izirayel annabey cindey mana kay
haya foo ga
(Taarikey 2to 18.4-27)*

⁵ Žozafat nee Izirayel kokoyoo se: «Ay g'a wiri ni ga, ma Abadantaa hoyraa wiri jina.» ⁶ Izirayel kokoyoo na annabey marga, i ga too boro zangu taaci (400) cine. A n'i hãa ka nee: «Ya koy Ramot kaŋ goo Galad gandaa ra wongu wala ya si koy?» Annabey nee: «Žigi ka koy, Abadantaa ga koyraa daŋ ni kaŋ ti kokoyoo kaboo ra.» ⁷ Amma Žozafat nee: «Abadantaa annabi kul sii no koyne kaŋ

ga Abadantaa ibaayoo ceeci ir se?» ⁸ Izirayel kokoyoo nee Žozafat se: «Aru folloku ka cindi kaŋ ga hin ka Abadantaa ibaayoo ceeci ir se, amma agay, ay ga konna a, zama a si haya henna kul har ay ga, ifutu de no a g'a har. Yimla iz'aroo Miše no.» Žozafat nee: «Kokoyoo, masi woo har.» ⁹ Izirayel kokoyoo na hinoo goykaw foo cee ka nee a se: «Cahã ka Yimla iz'aroo Miše ceeci kate.»

¹⁰ Woo gar Izirayel kokoyoo nda Žuda kokoyoo Žozafat, affoo kul goo ma goro nga kokoy gorodogoo ra, kokoy darbawey goo jindey ra, i goo farroo kaŋ goo Samari koyraa mipoo ga. Annabey kul ga annabitaray tee jiney ra.

¹¹ Kenana iz'aroo Sedesiyas na guuru hilliyaŋ tee, a nee: «Hayaa ne kaŋ Abadantaa n'a har: <N'ga Siiri borey tuti nda hilley hala i ma halaci ka ben.> » ¹² Annabey jerey kul na šenni follokaa har ka nee: «Koy Ramot, Galad gandaa ra, n'ga hin ey Abadantaa g'a daŋ kokoyoo kaboo ra.»

¹³ Dontokaa kaŋ koy Miše cee, nee Miše se: «Aywa, annabey kul yadda ka tee mee foo ka ihenna har kokoyoo se. Ay g'a wiri ni ga, ma naŋ ni šennoo nda ngi wanoo ma tee affoo, ma ihenna har.» ¹⁴ Amma Miše nee: «Ay ga žee nda Abadantaa kaŋ ga huna maapoo, woo kaŋ Abadantaa g'a har, nga hinne no ay g'a har.»

¹⁵ Waatoo kaŋ Miše too kokoyoo do, kokoyoo nee a se: «Miše, ir ma koy Ramot koyraa kaŋ goo Galad gandaa ra wongu wala ir masi koy?» Miše nee: «Koy, n'ga zaame, Abadantaa g'a daŋ ni kaŋ ti kokoyoo kaboo ra.» ¹⁶ Amma kokoyoo nee a

se: «Cee marje no ay ga ni žeendi Abadantaa maapoo ga kaŋ ma cimoo hinne har ya ne?»

¹⁷ Woo ga, Miše nee:

«Ay dii Izirayel borey kul ga say-say tondi hondey boŋ

ma nee alman kur kaŋ sii nda kurkaw.

Woo se Abadantaa nee:

«Borey wey sii nda jineboro,

boro foo kul ma koy nda baani nga hugoo do.» »

¹⁸ Izirayel kokoyoo nee Žozafat se: «Ya na nee ma ne kaŋ a si haya henna kul har ay ga, ifutu de no a g'a har.»* ¹⁹ Miše yee ka nee: «Aywa, haŋajer Abadantaa šennoo se. Ay dii Abadantaa a ga goro nga kokoy gorodogoo ra, beenaa hayey kul ga kay a jere, kabe hennaa nda iwaawaa ga.

²⁰ Abadantaa nee: «May no ma Akab derandi hala a ma koy Ramot koyraa kaŋ goo Galad gandaa ra tangam, de mo a ga wiiyandi?» Affoo kul ga nga wanoo har.

²¹ I goo woo da ra kaŋ hundi foo† fatta ka kaa ka kay Abadantaa jine

ka nee: «Ay g'a derandi.» Abadantaa n'a hãa ka nee: «Taka foo no n'g'a tee?» ²² A nee: «Ay ga fatta ka tee hundi kaŋ ga taari daŋ nga annabey kul mijey ra.»

Abadantaa nee: «Šikka sii a ra, n'g'a derandi, n'ga hin, fatta ka koy a tee.» »

²³ Miše nee koyne: «Aywa, a tee takaa woo, sohõ Abadantaa na hundi kaŋ ga taari šenni har daŋ ni annabey kul mijey ra, zama Abadantaa ka bone kayandi ma ne.»

* **22:18** 22.18 Sorro 8to. † **22:21** 22.21 «hundi foo», Ebere šenni ra, almaganaa faa ti «Irkoy Hundoo».

²⁴ Kenana iz'aroo Sedesiyas man Miše k'a kar garboo ga ka nee: «Taka foo nda Abadantaa Hundoo hun ay ra ka koy šelan ma ne?» ²⁵ Miše nee: «N'ga kaa ka dii a han kaŋ n'koy tugu hugu nda hugu ra.» ²⁶ Izirayel kokoyoo nee nga tamey affoo se: «Miše dii ka koy nda a koyraa goforneroo Amonj nda kokoyoo iz'aroo Yowaš do. ²⁷ Ma nee: «Kokoyoo nee: "Wa aroo woo daŋ kasaa ra, war ma cindi k'a noo ŋaayan kayna nda hari kayna hala waati kaŋ ra ay willi kate nda baani."» ²⁸ Amma Miše nee: «Nda ni willi kate nda baani, adiši Abadantaa mana šelan nda ay mijoo.» Miše yee koyne ka nee: «Jamaa, war kul ma hanajer.»

*Kokoyoo Akab buu wongoo ra
(Taarikey 2to 18.28-34)*

²⁹ Izirayel kokoyoo nda Žuda kokoyoo Žozafat koy Ramot koyraa kaŋ goo Galad gandaa ra tangam. ³⁰ Izirayel kokoyoo nee Žozafat se: «Ay g'ay boŋ bere ka koy wongoo ra. Ni, ma ni kokoy bankaarawey daŋ.» Woo ga, Izirayel kokoyoo na nga boŋ bere ka koy wongoo ra. ³¹ Siiri kokoyoo na nga bari torka boŋkoyne waranza cindi hinkaa (32) yaamar kaŋ i masi boro kaccu wala boro beeri tangam nda man'ti Izirayel kokoyoo hinne. ³² Waatoo kaŋ torka boŋkoyney dii Žozafat, i nee: «Šikka sii kaŋ Izirayel kokoyoo no.» I bere a ga k'a tangam, amma Žozafat kaati ka ciya. ³³ Torka boŋkoyney dii kaŋ man'ti Izirayel kokoyoo no, i mooru a ga. ³⁴ Waatoo woo, aru foo na nga biraa cetaw, a koy duu Izirayel kokoyoo, a n'a kar koraa nongu

feerante ra. Kokoyoo nee nga torka zurandikaa se: «Bere k'ay ka fatta wongoo ra, zama ay maray.»

³⁵ Hanoo woo, wongoo hanse ka koron hala nongu kaŋ ra kokoyoo mma kay torkaa ra ka Siiri borey tangam. Aluulaa ra, a faati. Kokoyoo kuroo doori torkaa ra. ³⁶ Waynaa kanjanoo ga, kaati tee wongu dogoo ra ka nee: «Boro foo kul ma koy nga koyraa ra, boro foo kul ma koy nga gandaa ra.»

³⁷ Takaa woo nda Izirayel kokoyoo buu. I n'a zaa ka koy Samari k'a sutura no din. ³⁸ Waatoo kaŋ i koy nga torkaa jumay Samari bangoo mijoo ga, hansey koy nga kuroo logu, woyku-urey kaa ka jumay haroo din ra. Hayey wey tee nda takaa kaŋ nda Abadantaa šennoo n'a har.

³⁹ Akab teegoyey cindey, hayey kul kaŋ a n'i tee, nda hugoo kaŋ a n'a cin nda tarkunday hije, nda koyrawey kul kaŋ a n'i cin, i kul hantumandi Izirayel kokoyey teegoyey citaaboo ra. ⁴⁰ Akab koy nga hayragey gar alaaharaa. Nga iz'aroo Akaziya tee kokoy dogoo ra.

*Waatoo kaŋ Žozafat ga Žuda laama
(Taarikey 2to 18.31—21.1)*

⁴¹ Asa iz'aroo Žozafat tee kokoy Žuda se Izirayel kokoyoo Akab laamaa jiiri taacantoo ra.

⁴² Žozafat huru kokoytaraa ra ka gar a goo nda jiri waranza cindi guu (35). A laama jiiri waranka cindi guu (25) Žerizalem. Nanoo maapoo ti Azuba. Šili ize woy no. ⁴³ A na nga baaba Asa fondaa gana haya kul ra, a mana šiiri nongu kul

here, haya kaŋ ga šerre no a n'a tee Abadantaa jine. ⁴⁴ Woo kul, a na tooru ganadogey naŋ i ma cindi. Borey ga sargariyaŋ kaa, ka dugu dullandi tooru ganadogey ra. ⁴⁵ Alaafiya goo Žozafat nda Izirayel kokoyoo game.

⁴⁶ Žozafat teegoyey cindey, nda nga asajataraa, nda wongey kaŋ a n'i tee, i kul hantumandi Žuda kokoyey teegoyey citaaboo ra. ⁴⁷ Arey kaŋ ga zina tee tooru hugey ra, wey din kaŋ cindi za nga baaba Asa waati, a n'i kul kaataray gandaa ra. ⁴⁸ Waatoo woo, kokoy sii Edom gandaa boŋ. Goforner no m'a laama sanda kokoy. ⁴⁹ Žozafat na harihii beeriyaŋ tee kaŋ maapey ti Tarsis, kaŋyaŋ ga koy wura zaa kate ka hun Ofir gandaa ra. Amma i mana hin ka naarumay tee, zama harihiyey kayri Esioŋ-Geber koyraa here. ⁵⁰ Waatoo din ra, Akab iz'aroo Akaziya nee Žozafat se: «Naŋ ay goykey nda ni goykey ma goy cere bande harihiyey ra.» Amma Žozafat mana yadda. ⁵¹ Woo banda ga, Žozafat koy nga hayragey gar alaaharaa. I n'a sutura nga hayragey jere, nga hayraa Dawda koyraa ra. Nga iz'aroo Yoram tee kokoy dogoo ra.

Waatoo kaŋ Akaziya ga Izirayel laama

⁵² Akab iz'aroo Akaziya tee kokoy Izirayel se Samari koyraa ra, Žuda kokoyoo Žozafat laamaa jiiri woy cindi iyyantoo (17to) ra. A na Izirayel laama jiiri hinka. ⁵³ A na goy futu tee Abadantaa jine. A na nga baaba nda nga naa fondaa gana, nda Nebat iz'aroo Žeroboham fondaa kaŋ na Izirayel kaŋandi zunubu ra. ⁵⁴ A ga sujudu

tooro se kaŋ ti Bal k'a gana. A na Abadantaa,
Izirayel Koyoo binoo tunandi ka takaa tee kaŋ
nga baaba n'a tee.

Songhai de Gao

Songhay, Koyraboro Senni: Songhai de Gao (Bible)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc. and BFP Velberter Mission

Language: Songhai de Gao

Contributor: BFP Velberter Mission

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

593ebd0d-f3c5-5f89-8599-37209ac56328